

**Київський національний торговельно-
економічний університет Кафедра публічного
управління та адміністрування**

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ТЕРИТОРІЇ»**

Студента 2 курсу, 7 групи
Заочної форми навчання
факультету економіки,
менеджменту та психології
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Домилівський
Ярослав
Олександрович

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис керівника)

Головня
Юлія
Ігорівна

Гарант освітньої програми
доктор наук з державного
управління,
професор

(підпис гаранта)

Орлова
Наталія
Сергіївна

Київ 2019

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1 Економічна сутність інвестицій та інвестиційного потенціалу.....	6
1.2 Державне регулювання інвестиційної діяльності, то його механізми.....	11
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	17
2.1. Інвестиційний потенціал Київської області.....	17
2.2. Аналіз особливостей інвестиційного потенціалу в Київській області.....	23
2.3 Оцінка розвитку інвестиційного потенціалу в Київській області.....	30
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА КИЇВЩИНІ.....	33
3.1. Зарубіжний досвід інвестування.....	33
3.2. Напрямки покращення інвестиційного клімату в Київській області.....	45
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

ВСТУП

Актуальність вибраної теми полягає в тому, що просторовий розвиток окремих регіонів призводить до того, що розвиток інвестиційних потенціалів визначається рядом факторів формування інвестиційної привабливості територій. Це призводить до розширення кордонів використання ресурсного, соціального, виробничого потенціалів регіону. З'являються можливості до розширення кордонів економічного співробітництва між регіонами і на рівні держави. Формування інвестиційного потенціалу регіону має як регіональне, так і міжрегіональне значення.

Київський регіон є одним з основних як у економічному, так і у політичному житті України. Обсяги інвестиційної діяльності Київської області визначаються векторами внутрішньої та зовнішньої економічної політики держави. Інвестиційний потенціал області має дуже важливе значення у залученні необхідних інвестиційних з різних джерел, створення передумов для розвитку бізнесу та інфраструктури регіону. Джерелом потенційних інвестицій у регіоні є економічний потенціал, а його чинником розвитку - інвестиційний потенціал. Тому дослідження особливостей розвитку інвестиційного потенціалу Київської області є важливою передумовою формування поміркованої політики економічного розвитку регіону.

Значна увага питанням розвитку інвестиційного потенціалу регіонів приділена у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців як В.П. Гордієнко, С.А. Дяченко, І.С. Костіна, П.В. Жук, З.О. Сірик, В.С. Кравців, М.С. Кукош, І. М. Новак, С.М. Сілюкова, І.С. Скороход, Н.І. Ліповська-Маковецька, О.М. Щербатюк, тощо. У працях зазначених авторів розкрито наукові підходи до змісту та факторів формування інвестиційного потенціалу територій, обґрунтовано основні особливості розвитку інвестиційної діяльності на прикладі окремих областей України. Однак, подальшого дослідження потребують питання, що стосуються формування перспективних напрямків

удосконалення державної політики посилення інвестиційного потенціалу регіонів.

Метою випускного кваліфікаційного проекту є вивчення особливостей розвитку інвестиційного потенціалу Київської області та обґрунтування напрямків його підвищення.

Досягнення мети роботи передбачає вирішення наступних завдань:

- розглянути теоретичні підходи до визначення сутності та ознак інвестиційного потенціалу території;
- визначити особливості державного регулювання інвестиційної діяльності, то його механізми;
- проаналізувати динаміку інвестиційної активності в межах Київської області;
- дослідити особливості формування інвестиційного потенціалу в Київській області;
- провести оцінку інвестиційного потенціалу Київської області;
- розглянути зарубіжний досвід інвестування та можливості впровадження його в Київській області;
- обґрунтувати напрямки покращення інвестиційного клімату в Київській області.

Об'єктом дослідження є процес формування інвестиційного потенціалу територій.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні аспекти розвитку інвестиційного потенціалу Київської області.

Методи дослідження. Дослідження виконувалося з використанням ряду загальнонаукових та специфічних методів. Загальнонаукові методи (порівняння, синтез, індукції та дедукція) були використані при теоретичному аналізі основних положень щодо поняття та теоретичних засад формування інвестиційного потенціалу регіону. Спеціальні методи наукового дослідження (історико-логічний, статистичного аналізу, системний, тощо) були використані при дослідженні основних показників розвитку інвестиційного потенціалу

Київської області, обґрунтуванні пропозицій по його підвищенню.

Теоретична та практична цінність результатів дослідження роботи полягає у розробці пропозицій по вдосконаленню державної політики щодо підвищення інвестиційного потенціалу територій. Результати проведеного дослідження можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях з окресленої проблематики.

Публікації. Основні положення випускної кваліфікаційної роботи, відображені у статті «Особливості розвитку інвестиційного потенціалу київської області»: Збірник наукових статей студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр».

Обсяг і структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 50 сторінок. Список використаних джерел складається із 52 найменувань.

Результати дослідження опубліковано в статті «Особливості розвитку інвестиційного потенціалу Київської області». Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій. Збірник наукових статей . 2019.- С.128 .

Інформаційною базою виступили результати наукових і прикладних досліджень українських та зарубіжних вчених, навчальних посібників, монографій, мережа Інтернет , інформаційних джерел , органів виконавчої влади, нормативних документів України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Економічна сутність інвестицій та інвестиційного потенціалу

Незважаючи на достатню популярність категорії «інвестиційний потенціал», практично в більшості літературних джерел [1, 10, 32, 44] його чітке визначення є відсутнім. Разом з тим, цей термін не закріплений в законодавчих та інших нормативних актах. Поняття «інвестиційний потенціал» трактується стосовно країн, регіонів, галузей, підприємств та іншим господарюючих суб'єктів. Іноді наводиться згадка про інвестиційний потенціал тих чи інших активів, інструментів фінансового ринку, окремих фінансових і товарних ринків. [1]

При цьому зауважимо, що вчені-економісти іноді трактують «інвестиційний потенціал» як «певним чином упорядковану сукупність інвестиційних ресурсів, що дозволяють добитися ефекту синергізму при їх використанні». Інвестиційна сфера відноситься до числа найбільш важливих сфер економіки. Проведення грамотної інвестиційної політики передбачає управління інвестиційними параметрами економічного розвитку, одним з яких є інвестиційний потенціал. При оцінці інвестиційного потенціалу необхідно враховувати безліч факторів, до яких відносяться інфраструктурна та освоєність території, інноваційний потенціал та інтелектуальний потенціал населення, ресурсна складова.

Інвестиційний потенціал регіону також формується за рахунок природних особливостей регіону, географічного положення. З огляду на те, що умовою динамічного розвитку економіки є розвиток інвестиційних процесів, обрана державою стратегія розвитку інвестиційного потенціалу визначає реальні можливості залучення стратегічних інвестицій в регіон і, як наслідок, визначає

швидкість і ефективність структурного перетворення соціально-економічного комплексу в систему конкурентоспроможного ринкового господарства[8].

Існують різні точки зору щодо визначення поняття «інвестиційного потенціалу регіону», факторів його формування та методів оцінки. В економічній літературі немає однозначного трактування поняття «інвестиційний потенціал». Це зумовлено тим, що дану категорію можна розглядати на державному, регіональному рівні, на рівні галузей. Деякі наукові підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу регіону наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1

Наукові підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу регіону

Автор	Зміст визначення
В.П. Гордієнко [1]	Сума об'єктивних передумов щодо інвестицій, які залежать як від різноманітності сфер та об'єктів інвестування, так і від їх основних економічних характеристик.
С.А. Дяченко, І.С. Костіна [9]	Сукупність об'єктивних економічних, соціальних і природно-властивостей регіону, що мають високу значимість для залучення основних капіталів.
П.В. Жук, З.О. Сірик [10]	Сукупність інвестиційних ресурсів суб'єктів господарської діяльності, які формують комплексну базу відтворення господарчої і соціальної діяльності регіону на інноваційній основі для забезпечення сталого економічного зростання.
В.С. Кравців [28]	Сукупна можливість власних і залучених у регіон фінансових ресурсів забезпечувати інвестиційну діяльність для отримання прибутку в певних масштабах, визначених економічною політикою регіону.
М.С. Кукош [29]	Сукупність наявних і таких, які можуть бути мобілізовані, основних засобів, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для забезпечення інвестиційної діяльності на регіональному рівні.
І. М. Новак [31]	Комплекс інвестиційних можливостей економіки, який формується в процесі інтеграції та синергії інфраструктурного, ресурсного та макроекономічного потенціалів регіону.
С.М. Сілюкова [43]	Впорядкована певним чином сукупність інвестиційних ресурсів, що дозволяють досягти ефекту синергізму під час їх використання.
І.С. Скороход, Н.І. Ліповська-Маковецька [44]	Сукупність матеріальних, нематеріальних, фінансових і інших ресурсів, що використовуються для відтворення й розвитку сукупності економічної діяльності на території регіону, а також ринкових економічних, організаційно-правових та інших властивостей регіону.
О.М. Шенбітська	Комплексна характеристика сукупної здатності економіки регіону до інвестиційної діяльності.

На основі наведених у табл. 1.1 підходів вважаємо, що інвестиційний потенціал часто ототожнюється деякими авторами (П.В. Жук, З.О. Сірик[10]) поняттю «інвестиційне підприємництво». Чим вище ефективність інвестицій, тем вище рівень інвестиційного потенціалу. Така позиція представляється спірною, оскільки ефект від вкладених засобів може проявлятися не відразу, проте галузь регіону може бути привабливою для потенційних інвесторів.

С.М. Сілюкова[43] вважає, що «... інвестиційний потенціал країни, регіону і т.п.— це система або комбінація різноманітних визначень, ймовірностей, які формують загалом об'єктивних ознак, засобів, можливостей, що обумовлюють у сукупності потенційну спроможність своєчасно покривати свої грошові зобов'язання попит на інвестиції в даній країні, регіоні, галузі» [8].

У доповнення С.А. Дяченко, І.С. Костіна[9], І.С. Скороход, Н.І. Ліповська-Маковецька[44] та О.М. Щербатюк[48] для характеристики інвестиційного потенціалу визначають об'єднання територіальних, економічних, соціальних, політичних та інших можливих чинників, що формують уявлення інвестора про доцільність і ефективність інвестування в об'єкти, які перебувають у даному регіоні. Однак ряд перерахованих факторів можуть бути у своїй оцінці суб'єктивними й неточними, що може привести до перекрученого або неповного уявлення інвестора щодо предмету інвестицій.

На противагу наведеним вище підходам, В.П. Гордієнко [1], В.С. Кравців [28] та М.С. Кукош[29] інвестиційний потенціал ототожнюють з інвестиційною привабливістю регіону. Вони дають наступне визначення даному поняттю: «система або комбінація різноманітних об'єктивних виразів, ймовірностей які формують загалом ймовірний спроможний своєчасно покривати свої грошові зобов'язання попит на інвестиції об'єктивних ознак, засобів, можливостей, що обумовлюють у сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції у визначені території».

На нашу думку, що інвестиційна привабливість – економічна категорія, що характеризується стабільністю фінансового стану підприємств галузі, регіону й

рівнем доходів від капіталу, який інвестується. Вона є складовою інвестиційного потенціалу, проте не виключною його характеристикою.

Узагальнення наукових поглядів учених-економістів [1, 28, 29, 44, 48] щодо сутності поняття «інвестиційний потенціал регіону» дають змогу визначити його змістовне наповнення та розглядати як певним чином упорядковану системну єдність забезпечення процесів формування та ефективного використання власних і залучених інвестиційних ресурсів, що зумовлена природними, економічними і соціальними умовами певного регіону та моделлю його інвестиційної поведінки і спрямована на його сталий розвиток.

Інвестиційний потенціал в плані державного управління виражається у формуванні інвестиційної політики, яка має здійснюватися цілеспрямовано та послідовно, відповідно до мети і завдань економічної політики, з урахуванням реального стану національної економіки. Основною метою державної інвестиційної політики є встановлення оптимальних параметрів інвестиційного процесу для забезпечення його максимальної ефективності, прозорості та можливості управління на всіх рівнях господарювання, досягнення динамічної макроекономічної рівноваги, що значно покращить інвестиційний клімат[35].

Специфіка концептуального визначення інвестиційного потенціалу полягає у малій кількості аналізу абстрактних та систематичних поглядів на розв'язання питань щодо покращення інвестиційного клімату регіонів та недостатності відповідного інформаційного забезпечення в цій сфері. У регіональному розрізі формуються шляхи, спрямовані на формування сучасної та покращення наявної ділової та інвестиційної активності відповідної території. У доповнення варто зауважити, що під інвестиційним потенціалом регіону розуміють формування передумов інвестиційного розвитку, що забезпечуються діями органів державної влади та впливають на залучення фінансових ресурсів у розвиток території [8].

Першочерговими за критерієм привабливості для державних органів є інвестиції в провідні сфери економіки або інфраструктурні об'єкти. В сучасних

економічних умовах виникає необхідність таких форм співробітництва держави й приватного капіталу [39].

Варто також відмітити, що особливістю інвестиційного процесу на регіональному рівні є те, що окремі області конкурують між собою. Кінцеве значення в ситуації конкуренції між регіонами відносно інвестицій започатковує існування на визначених територіях програм стратегічного напрямку, що спрямовані на управління процесом залучення коштів та розробкою інвестиційних програм. Можлива дієвість даних програм основана на визначеному понятті їхнього предмету, яким є власний погляд, і ним вважається регіональне інвестиційне заохочення. Інвестиційне заохочення формується при взаємних відносинах організації, яка інвестується, власне інвестора, а також країни чи визначеної окремої території. Це вказує не те, що інвестиційне заохочення різноманітних регіонів встановлюється загальною кількістю характерних ознак, що створює певну зацікавленість для інвестора та забезпечує задоволення його вимог[27].

О.М. Щербатюк[48]розглядав формування інвестиційного потенціалу з точки зору деякого типу взаємних відносин, які виникають між парою суб'єктів, один з них в даних відносинах знаходиться в межах управлінського суб'єкта, а інший в межах управлінського об'єкта. Даний суб'єкт передає об'єкту спонукання до сили влади, до складу якої входять дані відносно того як має діяти в подальшому управлінський об'єкт. За умов даного управління інвестиційним потенціалом визначеної території таким суб'єктом виступає влада регіонального значення, об'єктом – шлях залучення інвестицій на рівні визначених територій. Можливостями влади в даному випадку є зростання надійності та дієвості інвестицій.

Регіональний економічний потенціал (з погляду інвестиційної привабливості) являє собою сукупність об'єктивних економічних можливостей, що мають високу значимість для залучення інвестицій у господарський комплекс даного регіону [35]. Позитивний результат від реалізації інвестиційного й економічного потенціалу регіону може бути знижений за

рахунок негативного впливу деструктивних ряду факторів. Завданнями органів державної влади є нівелювання цього впливу.

Таким чином, у ході дослідження було уточнено визначення поняття інвестиційного потенціалу регіону. Узагальнення наукових поглядів учених-економістів щодо сутності поняття «інвестиційний потенціал регіону» дають змогу визначити його змістовне наповнення та розглядати як певним чином упорядковану системну єдність забезпечення процесів формування та ефективного використання власних і залучених інвестиційних ресурсів, що зумовлена природними, економічними і соціальними умовами певного регіону та моделлю його інвестиційної поведінки і спрямована на його сталий розвиток.

1.2 Державне регулювання інвестиційної діяльності, то його механізми

Формування ринкового механізму пов'язано з необхідністю забезпечення свободи вибору суб'єктів господарювання, відповідного їх місії, цілям і задачам. Одним з ключових аспектів державного регулювання інвестиційного процесу є організаційно-правове забезпечення здійснення інвестицій, яке спрямоване не на скасування принципів і механізмів провадження ринкової діяльності та активного державного директивного втручання в економіку. Державне регулювання інвестицій передбачає створення умов для підвищення інвестиційної активності суб'єктів господарювання з урахуванням принципів ринкової економіки. Серед основних засад організації інвестиційного процесу, з точки зору його державного регулювання, важливим є таке основне положення як невтручання органів публічного управління в здійснювану відповідно до законодавчо встановлених вимог інвестиційну діяльність; дотримання прав і економічних інтересів фізичних і юридичних осіб, суспільства, публічних інститутів, муніципалітетів і органів регіональної влади при формуванні та реалізації того чи іншого виду інвестиційної активності[40].

Серед факторів, що впливають на державні рішення з регулювання інвестиційного процесу можна виділити стан і рівень розвитку економіки і

ринкового господарства, рівень його орієнтованості на досягнення суспільно значущих завдань [42]. Однак у всіх практичних випадках таке регулювання є частиною або результатом складного процесу, який включає цілі, завдання, суб'єкти, об'єкти та інструменти державного регулювання.

С урахуванням провідної світової практики забезпечення інституційних, організаційних і правових умов реалізації інвестиційної діяльності, в функції держави, крім створення правової бази з мінімальними протиріччями, входить також формування системи державного регулювання інвестиційної діяльності, що здійснюється системою спеціальних публічних органів виконавчої влади [29].

Варто відмітити, що механізм державного регулювання інвестиційної діяльності передбачає створення відповідної системи управління інвестиційними ресурсами на рівні визначених територій. Приймаючи до уваги специфіку різновекторності інвестиційної політики, вплив органів державної влади на інвестиційну діяльність може здійснюватися на двох рівнях (рис.1.1).

Рис.1.1. Інструменти регулювання регіональних інвестиційних процесів

*Складено за допомогою [41]

Взаємодія центральних і регіональних органів державної влади в особі центрального апарату державного управління та місцевих адміністрацій у сфері інвестиційної діяльності здійснюється шляхом розробки прогнозів розвитку країни, складання цільових програм, утворення фондів регіонального для ресурсного забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу, розробки планів соціально-економічного розвитку регіонів, а також узгодження питань по створенню економічних і соціальних об'єктів. Враховуючи вищесказане, можна стверджувати, що зазначені форми державної підтримки інвестиційної діяльності, як правило, сприяють підвищенню ефективності участі в проекті і забезпечення умов його можливості бути реалізованим. Формування механізму державного регулювання інвестиційної діяльності передбачає визначення основних його компонентів, до яких варто віднести інструменти та засоби регулювання, суб'єкти державного регулювання, методологія процесу регулювання [38, 45, 47].

Структура інституційно-організаційної складової механізму державного регулювання інвестиційних процесів наведена на рис. 1.2:

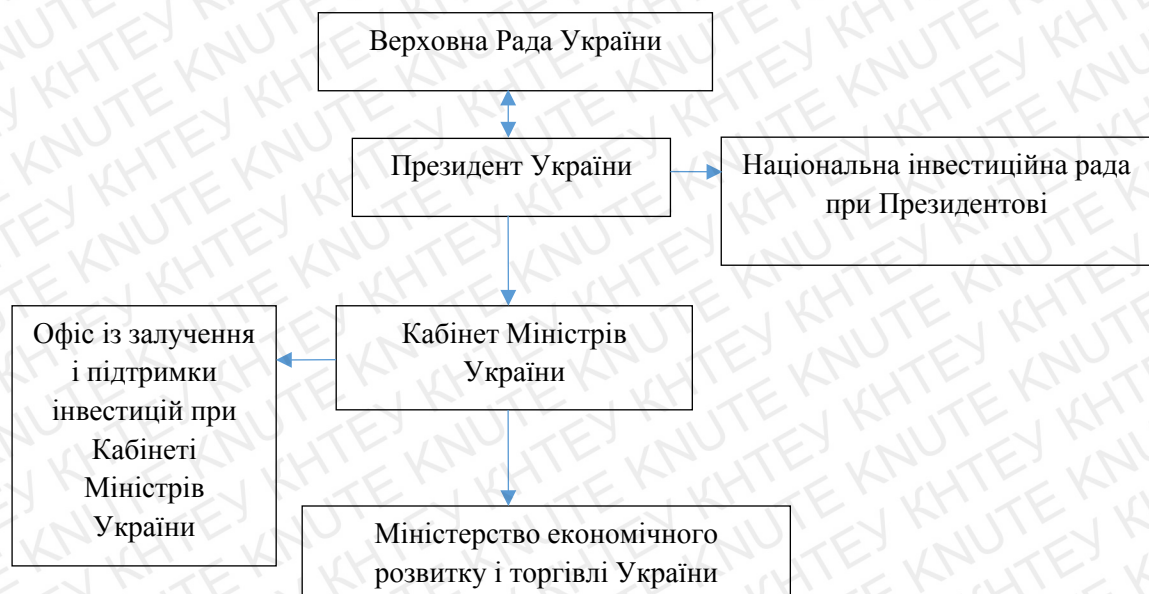

Рис. 1.2. Структура інституційно-організаційної складової механізму державного регулювання інвестиційних процесів

*побудовано автором на основі [26, 29, 30, 32, 34]

Основні пріоритети розвитку державної інвестиційної політики визначено за Верховною Радою України, Президентом та Кабінетом Міністрів. Однак, спеціальну регуляторну функцію стимулюючого характеру виконує офіс із залучення і підтримки інвестицій при Кабінеті Міністрів України.

Регіони України самостійно, без узгодження з вищими органами, визначають напрямки використання інвестицій, здійснюваних за рахунок бюджету й залучених кредитів, організують реалізацію інвестиційних проектів. Центральні органи державної влади забезпечують загальноекономічне регулювання розвитку територій: формування напрямків і пріоритетів економічного поступу, підготовка та обґрунтування національних програм за пріоритетними напрямками, у тому числі будівництво державних автодоріг, фінансування будівництва шкіл, лікарень, об'єктів культури [32].

При цьому на регіональному рівні за для створення економічної стабільності ймовірне вирішення наступної мети: унеможливлення на рівні законодавства бар'єрів щодо напрямку доступу приватних вкладників стосовно господарського функціонування на визначеній території, формування дієвого механізму залучення коштів, до складу якого входять надання вкладникам на регіональному рівні дотацій, формування захисту інтересів даної території на різних ринках відносно недобросовісної конкуренції та ситуації монопольного характеру [41]. Економічна політика держави, проведена на державному рівні, повинна сприяти сталому соціально-економічному розвитку регіонів. Для стабільного соціально-економічного розвитку визначених територій необхідний ефективно діючий механізм взаємодії центральних і регіональних органів влади у сфері вдосконалювання регулювання інвестиційної діяльності. Взаємодія центральних і регіональних органів державної влади на основі розмежування повноважень у частині проведення інвестиційної політики дозволяє забезпечувати ефективність механізму державного регулювання інвестиційної діяльності на визначених територіях й підвищувати інвестиційну привабливість регіональної соціально-економічної системи [30].

Державне регулювання інвестиційної діяльності є одним з найважливіших елементів системи державного управління, оскільки безпосередньо пов'язане з загальною інвестиційною політикою[26].

Головною метою політики інвестиційного стимулювання розвитку територій є формування позитивних умов за для заохочення інвестицій в економіку країни, активізація інвестиційної діяльності. Основні заходи державного стимулювання інвестиційної діяльності в Україні наведено на рис.

1.3.

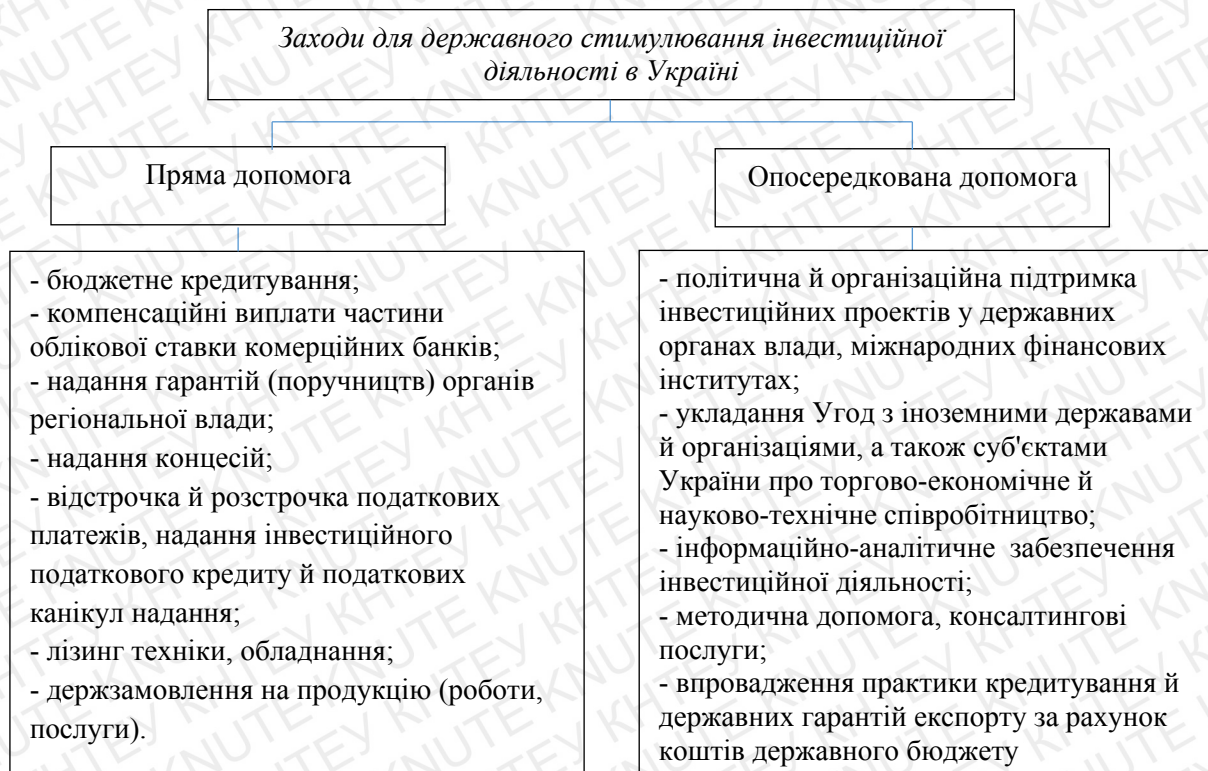

Рис. 1.3. Заходи щодо заохочення залучення коштів в регіоні

Складено за допомогою [27]

Результативність державного регулювання інвестиційної діяльності на визначених територіях в значній мірі обумовлюється системою державної підтримки виробників та потенційних інвесторів. Формування механізму державного регулювання інвестиційного розвитку передбачає використання таких передумов:

- щорічне визначення переліку пріоритетних напрямків для надання державної підтримки;
- найбільший мультиплікативний ефект (залучення в інвестиційний процес проектів суміжних виробництв);
- перехід від прямого бюджетного фінансування до непрямих форм фінансування;
- підтримка інфраструктурних проектів.

Отже, нами було обґрунтовано основні теоретичні аспекти організації державного регулювання інвестиційної діяльності. механізм державного регулювання інвестиційної діяльності передбачає створення відповідної системи управління інвестиційними ресурсами на рівні визначених територій. Приймаючи до уваги специфіку різновекторності інвестиційної політики, вплив органів державної влади на інвестиційну діяльність може здійснюватися на загальнодержавному та регіональному рівнях. Основні пріоритети розвитку державної інвестиційної політики визначено за Верховною Радою України, Президентом та Кабінетом Міністрів. Однак, спеціальну регуляторну функцію стимулюючого характеру виконує офіс із залучення і підтримки інвестицій при Кабінеті Міністрів України. Регіони України самостійно, без узгодження з вищими органами, визначають напрямки використання інвестицій, здійснюваних за рахунок бюджету й залучених кредитів, організують реалізацію інвестиційних проектів.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Інвестиційний потенціал Київської області .

У даному питанні варто розглянути особливості формування інвестиційного потенціалу Київського регіону. З цією метою необхідно проаналізувати такі показники: обсяги реальних (капітальних) інвестицій в регіоні, структуру інвестицій за об'єктами інвестування, сферами вкладення коштів, джерелами фінансування. Оцінку проведено за даними державної служби статистики України.

Спочатку розглянемо основні показники, що характеризують інтенсивність формування інвестиційного потенціалу Київської області. Динаміку обсягу капітальних інвестицій в регіоні за 2010-2018 рр. наведено на рис. 2.1.

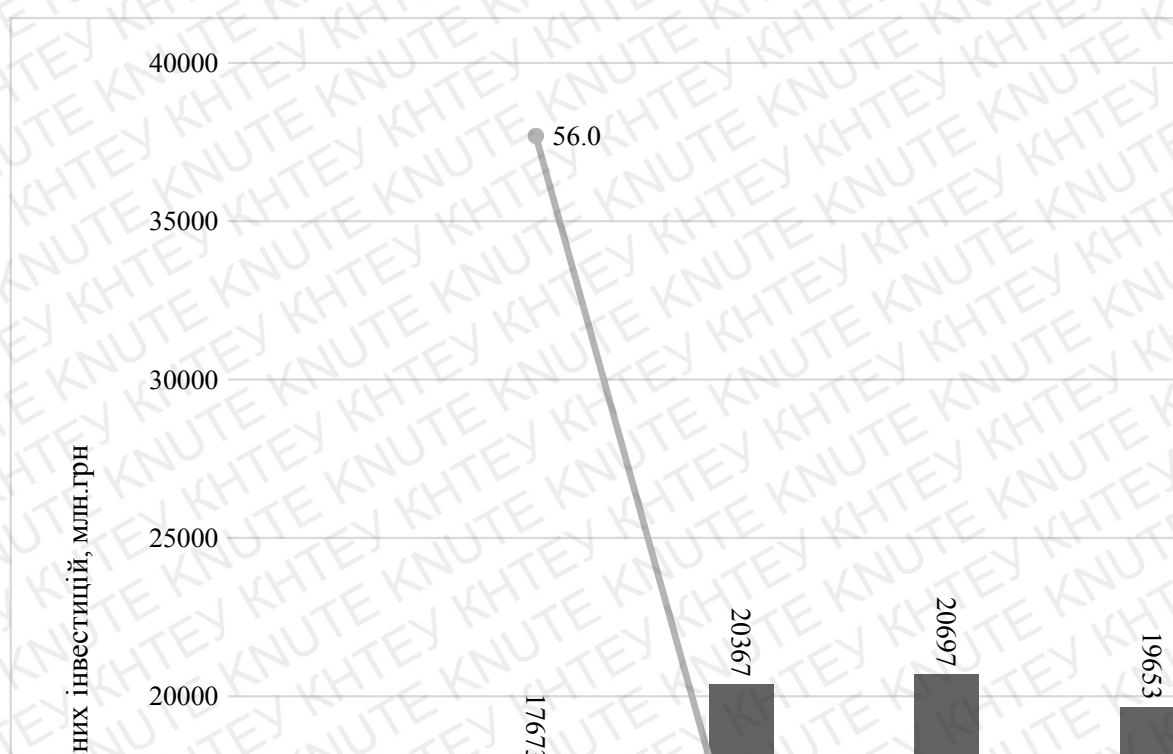

Рис. 2.1. Динаміка обсягу капітальних інвестицій в регіоні за 2010-2018 рр.

*складено автором за даними [4]

Як свідчать дані рис. 2.1, у 2013-2014 році можна було спостерігати зниження обсягу капітального інвестування в Київській області. Так, за цей

період обсяг капітальних інвестицій скоротився на 5%. Однак, у подальших періодах (2015-2016 рр.) обсяги капітальних інвестицій почали зростати у гривневому еквіваленті: у 2015 році зростання склало 23,9%, у 2016 році – 37,2%. На наш погляд, така тенденція була зумовлена девальвацією гривні. Тому, якщо обсяги інвестування перевести у гривневий еквівалент, то обсяги інвестицій насправді були нижчими у 2015-2016 роках порівняно з 2013-м роком. У 2017-2018 роках обсяги капітальних інвестицій у Київській області становили близько 34-35 млрд.грн.

Важливим етапом оцінки інвестиційного потенціалу Київщини є дослідження структури інвестицій. Особливості складу інвестицій у Київській області за предметами інвестування наведено на рис. 2.2.

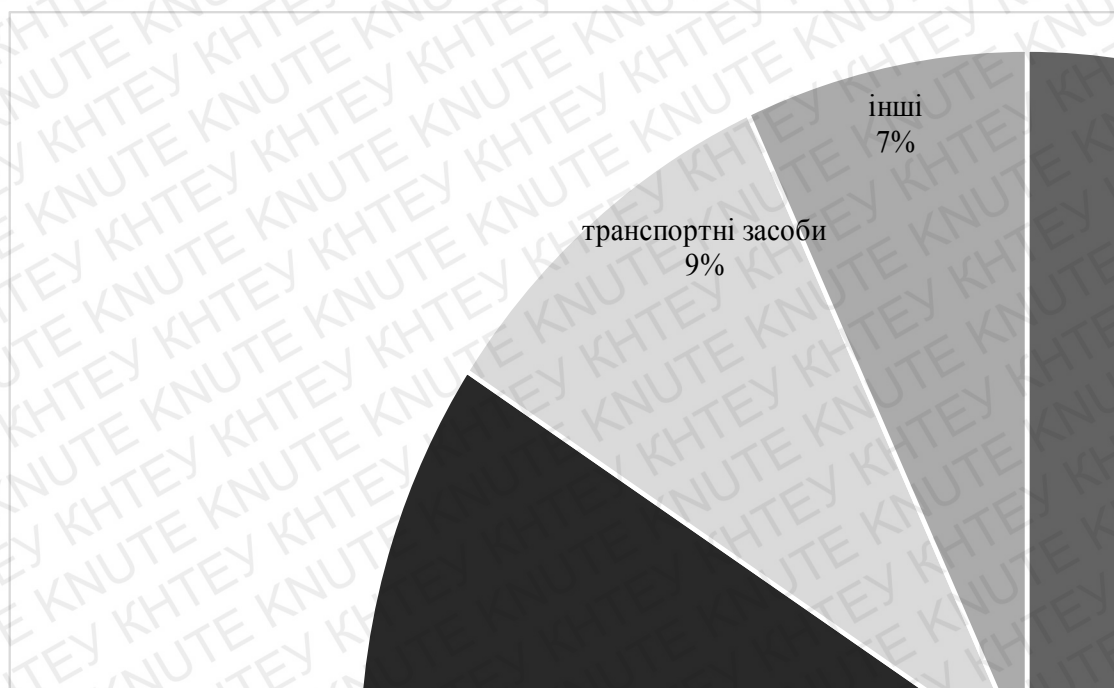

Рис. 2.2. Структура інвестицій у Київській області за предметами інвестування, % (2018 р.)

*складено автором за даними [4]

Як можемо бачити з даних, що наведені на рис. 2.2, у 2018 році можна у структурі вкладення коштів в капітальні інвестиції переважала частка таких предметів як машини, обладнання та інвентар (26%), а також інженерних споруд (21%). Наведена предметна структура здійснення капітальних

інвестицій була зумовлена переважно тенденціями у домінуванні в обсягах інвестування таких галузей як промисловість і будівництво, що можна побачити з рис. 2.3.

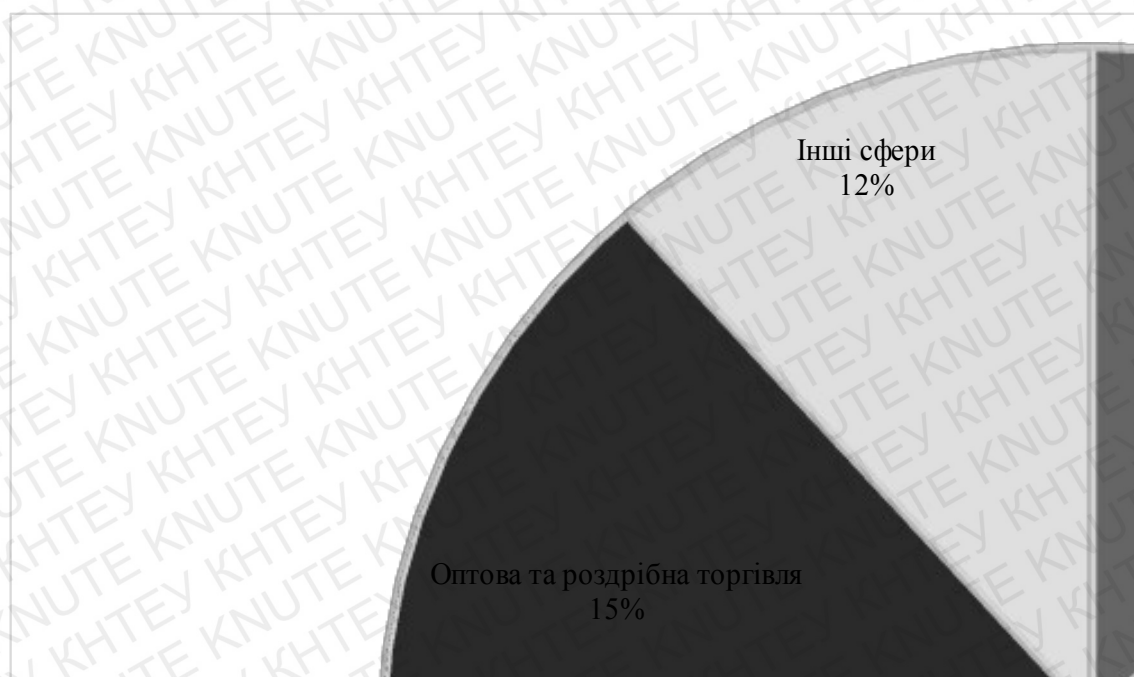

Рис. 2.3. Структура інвестицій у Київській області за сферами вкладення коштів, % (2018 р.)

*складено автором за даними [4]

На промисловість у 2018 році припадало близько 33% від усього обсягу здійснених капітальних інвестицій, на будівельний сектор – 26%. Разом ці галузі забезпечили 59% від усього обсягу капітального інвестування. Досить значну частку у капітальних інвестиціях також варто відмітити за такими галузями області як оптова торгівля (15%) та сільське господарство (14%). Зростання інвестицій у промислову сферу є важливим зрушенням. Варто додати, що до недавнього (до 2014 р.) в структурі інвестицій превалювали лише будівельні проекти. Проте, з виходом на нові зовнішні ринки Київська область є особливо привабливою для розміщення об'єктів промислової інфраструктури.

Структуру інвестицій у Київській області за джерелами фінансування наведено на рис. 2.4.

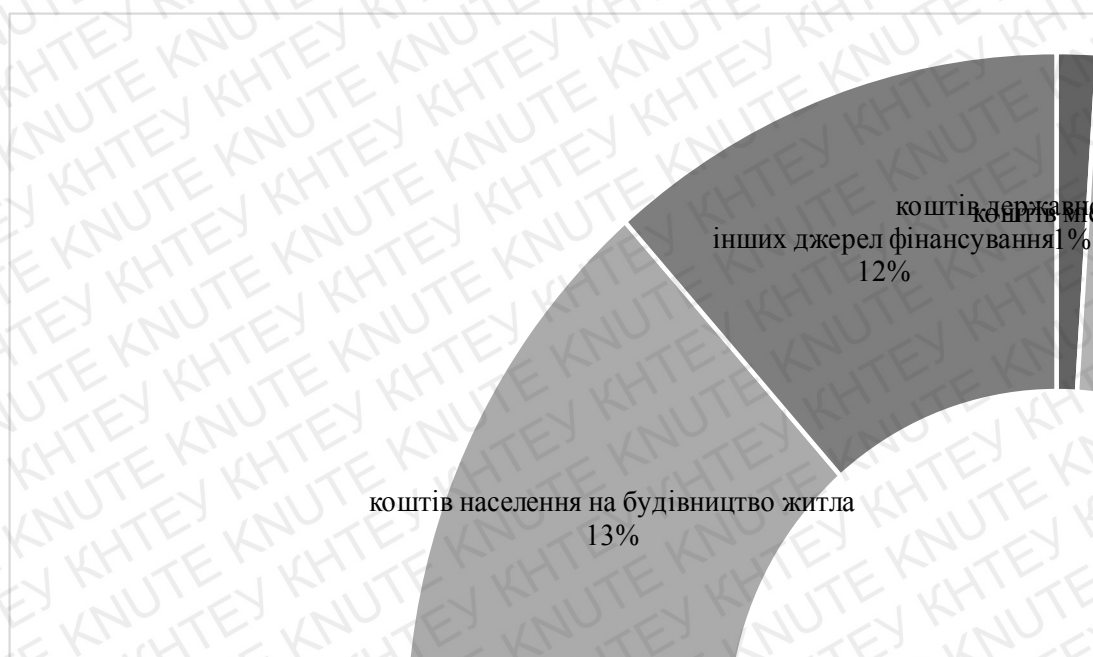

Рис. 2.4. Структура інвестицій у Київській області за джерелами фінансування, % (2018 р.)

*складено автором за даними [4]

Як свідчать статистичні дані, наведені на рис. 2.4, основними джерелом коштів для здійснення капітальних інвестицій у 2018 році були власні фінансові ресурси підприємств – 55%. Приблизно однакові частки у фінансуванні інвестицій в області мали такі джерела як кошти іноземних вкладників (12%), кошти приватних інвесторів у будівництво нерухомого майна (13%) та інші джерела фінансування (12%).

На Київщині продовжує зберігатися позитивна тенденція щодо поживлення інвестиційної діяльності з метою реалізації державних, місцевих та міжнародних проектів економічного розвитку регіону, спрямованих на розвиток мережі об'єктів соціально-культурного та комунального призначення, економію енергоресурсів, створення нових та збереження існуючих робочих місць.

З метою введення у дію нових та модернізації діючих виробничих потужностей підприємств, збільшення виробництва експортоорієнтованої та імпортозамінної продукції з використанням усіх фінансових ресурсів, за

останньою статистичною інформацією, за 2018- 2019 рр. в межах регіону було використано 20,8 млрд. грн. реальних інвестицій, що у актичних цінах на 6,0% нижче за період, який був до 2013 року (дані за 2018 рік відповідно до плану державних статистичних спостережень будуть опубліковані 27 лютого 2019 року).

За видами економічної діяльності найбільшу частку інвестицій було спрямовано у розвиток промисловості (37,5% від загального обсягу реальних інвестицій), будівництво (25,7%), а також сільське, лісове та рибне господарство (14,8 відсотка)[52].

Найбільша частка освоєних реальних інвестицій припадає на Києво - Святошинський (15,6%), Вишгородський (8,9%), Бориспільський (6,0%), Миронівський (6,6%) райони та міста Славутич (17,9%), Ірпінь (6,3%), Бориспіль (6,2%), Бровари (5,1 відсотка).

За участі представників облдержадміністрації 23 січня відбувся семінар, який присвячений розвитку інвестиційного та експортного потенціалу регіонів, на тему: «Економічний розвиток регіонів: стратегія та інструменти залучення інвестицій та підвищення експортного потенціалу».

10 лютого 2017 року у м. Чернігів відбулося чергове засідання Спільного керуючого комітету Програми територіального співробітництва «Україна-Білорусь» ЕаРТС. На засіданні було обговорено співробітництво регіонів України з Республікою Білорусь, з метою реалізації проектів спрямованих на соціально-економічний розвиток областей-учасників [45].

29 березня 2017 року представники Київської області взяли участь у відкритті Міжнародної будівельної виставки «InterBuildExpo - 2017», в рамках якої відбулося засідання круглого столу «Поліпшення інвестиційного клімату – основа розвитку будівельного комплексу та економіки України в цілому».

Було взято участь в майстер-класі щодо інструментів впровадження стратегій та операційних програм з урахуванням фінансових інструментів в рамках проекту «Підвищення інвестиційної привабливості України та

конкурентоспроможності регіонів», що реалізується Міністерством розвитку Республіки Польща (м. Варшава).

Відбувся семінар для економічних підрозділів райдержадміністрацій та міськвиконкомів (міст обласного значення) на тему «Можливості та шляхи підвищення рівня інвестування в економіку Київської області».

16 червня відбулось засідання круглого столу на тему: «Залучення фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів, в тому числі за ЕСКО-механізмом у бюджетній сфері Київської області».

15 липня у м. Тетіїві відбувся Перший Інвестиційний Форум за підтримки Українсько-Арабської Ділової Ради. В форумі взяли участь п'ять міст – три з Київської області та два з Черкаської області [52].

19 вересня представником Київської облдержадміністрації взято участь у конференції «Підприємництво-Інновації-Регіональний розвиток» в рамках проекту «Підвищення інвестиційної привабливості України та конкурентоспроможності регіонів».

26 вересня українською компанією UDP Renewables у смт Велика Димерка Броварського району відбулось відкриття найбільшої сонячної електростанції (СЕС) в Київській області. Запущено першу чергу Димерської СЕС 6 МВт, вартістю понад 15 млн. грн. У 2018 році планується досягти 50 МВт, що відповідає 5% потужності типового блоку атомної електростанції.

17 жовтня 2017 року для сільських голів було проведено тренінг «Можливості та шляхи підвищення рівня інвестування в економіку Київської області».

Отже, Київська область належить до однієї з найбільш інвестиційно-активних в Україні. У 2013-2014 році можна було спостерігати зниження обсягу капітального інвестування в Київській області. Так, за цей період обсяг капітальних інвестицій скоротився на 5%. Однак, у подальших періодах (2015-2016 рр.) обсяги капітальних інвестицій почали зростати у гривневому еквіваленті: у 2015 році зростання склало 23,9%, у 2016 році – 37,2%. На наш погляд, така тенденція була зумовлена девальвацією гривні. Тому, якщо обсяги

інвестування перевести у гривневий еквівалент, то обсяги інвестицій насправді були нижчими у 2015-2016 роках порівняно з 2013-м роком. У 2017-2018 роках обсяги капітальних інвестицій у Київській області становили близько 34-35 млрд.грн. На промисловість у 2018 році припадало близько 33% від усього обсягу здійснених капітальних інвестицій, на будівельний сектор – 26%. Разом ці галузі забезпечили 59% від усього обсягу капітального інвестування. Досить значну частку у капітальних інвестиціях також варто відмітити за такими галузями області як оптова торгівля (15%) та сільське господарство (14%).

2.2. Аналіз особливостей інвестиційного потенціалу в Київській області

Дослідження особливостей інвестиційного потенціалу в Київській області передбачає визначення основних організаційних та інформаційних заходів органів державного та місцевого управління.

Для зростання інвестиційного потенціалу, імплементації механізмів стимулювання інвестицій у Київському регіоні відбувся Загальний форум з інвестицій «Фастівщина: погляд у перспективу» у м. Фастів.

В м. Біла Церква відбулась бізнес-платформа «Біла Церква Інвестиційна», засновником якого є органи місцевого самоврядування, на якій було продемонстровано економічний потенціал міста та особлива увага приділялась покращенню інвестиційного потенціалу в регіоні [52].

Для сприяння збільшення інвестиційної привабливості Київської області на офіційному веб-сайті департаменту економічного розвитку і торгівлі постійно оновлюється інформація щодо актуальних інвестиційних пропозицій. Також проводиться активна робота по розробці інвестиційного паспорту Київської області.

Постійно проводиться активна робота щодо залучення потенційних учасників розробки та видавництва інвестиційного паспорту Київської області, каталогу інвестиційних проектів та пропозицій, а також інвестиційних паспортів міст і районів регіону.

На виконання заходу Програми «Розроблення проектів, прогнозних та програмних документів, аналітичних матеріалів з питань підвищення ефективності управлінської діяльності», укладено договір від 20.07.2017 № 001 про надання дослідницьких послуг з розроблення проектів, прогнозних документів, аналітичних матеріалів з питань підвищення ефективності управлінської діяльності між департаментом економічного розвитку і торгівлі Київської обласної державної адміністрації та Національною академією державного управління при Президентові України на загальну суму 134,0 тис. грн. Виконано умови договору з визначення концептуальних засад формування територіальної збалансованої системи показників та розробки стратегічної карти збалансованої системи показників. За результатами досліджень підготовлено заключний звіт та проведено оплату. Захід виконано на 100%.

Важливим показником, що відображає особливості розвитку інвестиційного потенціалу Київського регіону, є динаміка прямих іноземних інвестицій в область (рис. 2.5).

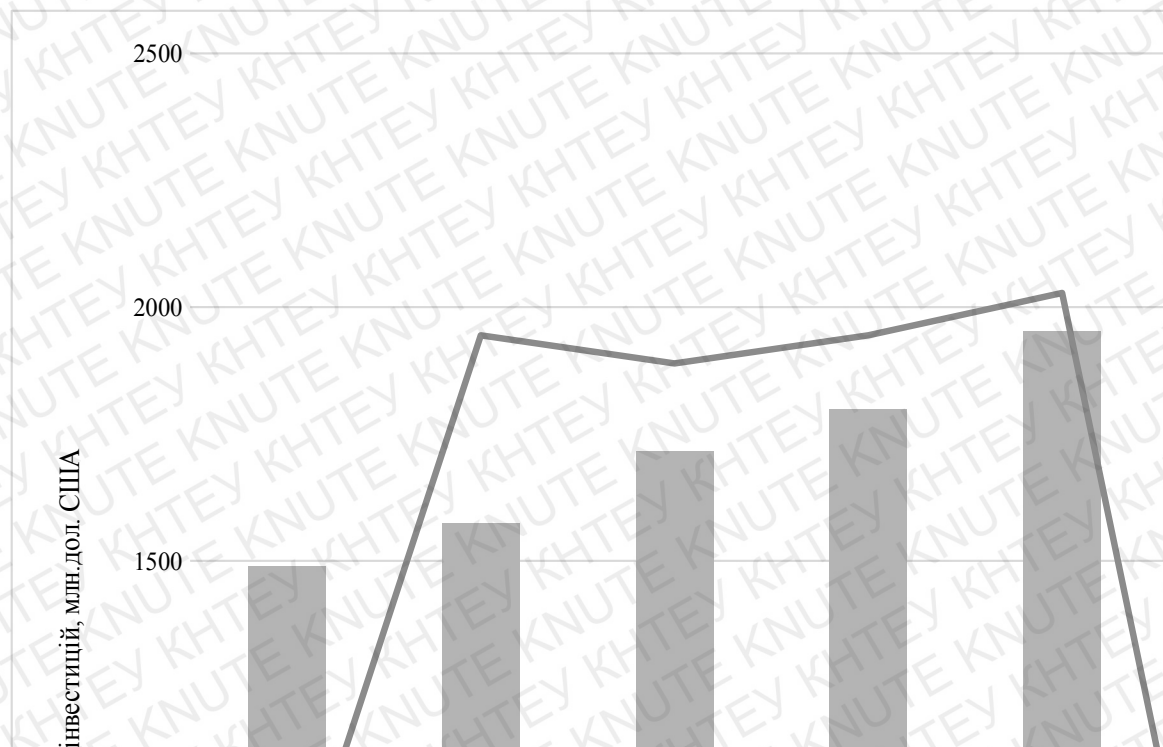

Рис. 2.5. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій у Київській області у 2010-2018 рр., млн.дол.США

*складено автором за даними [5]

З даних рис. 2.5 можемо бачити що у 2012-2014 рр. обсяги залучених до економіки Київської області прямих іноземних інвестицій коливались в межах 1714-1950 млн.дол.США. У 2017-2018 рр. даний показник становив 1516-1591 млн.дол.США. Тобто, можна сказати, що рівень цікавості іноземних інвесторів до економіки Київського регіону у 2017-2018 роках був нижчим, ніж у докризові 2012-2013 рр. Причиною такої ситуації є тривалий військовий конфлікт на Сході України та недовіра іноземних інвесторів до України у зв'язку зі значною корумпованістю в органах державної влади та відсутності дієвих інструментів захисту інтересів власників капіталу.

Розподіл прямих іноземних інвестицій у 2018 році може бути представлений структурою фінансуванням в таких напрямках: організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, – 193,1 млн. дол. США (12,1%), у сільському, лісовому та рибному господарстві – 85,5 млн. дол. США (5,4%), на підприємствах, що здійснюють діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 82,8 млн. дол. США (5,2%), у будівництві – 73,9 млн. дол. США (4,6%), у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 58,9 млн. дол. США (3,7%), в установах, котрі проводять дослідницьку діяльність – 25 млн. дол. США[3].

В Київському регіоні в 2018 році було імплементовано проект «Зростання інвестиційного потенціалу України та розвитку регіонів» від Республіки Польща в рамках програми Польської допомоги з розвитку Міністерства закордонних справ Республіки Польща. У рамках проекту реалізовано 7 візитів до Польщі щодо: питань моніторингу; інструментів впровадження стратегії та операційних програм з особливим врахуванням фінансових інструментів; надання інформації та передачі досвіду в сфері моделей підтримки популяризації країни та закордонних інвестицій; стратегічного управління розвитком та механізмами реалізації регіональної політики; регіональної політики, програмування фінансової підтримки, залучення і обслуговування іноземних інвестицій, інвестиційних проектів, фінансування у формі державно-

приватного партнерства; стажування та навчання у центрах підтримки підприємництва; управління розвитком та реалізації регіональної політики [51].

У територіальній структурі прямих іноземних інвестицій в економіку області найбільша частка припадала на Броварський (34,5%). Продовжується реалізація наступних інвестиційних проектів:

- ПП «Комфорт меблі» (Білоцерківський район, с. Пилипча) - ТОВ «Бісквітний комплекс Roshen» (м. Бориспіль, вул. Привокзальна, 82) – будівництво першої черги фабрики по виробництву виробів з борошна (планується створення 500 робочих місць).
- ТОВ «Інститут біохімічних технологій» (м. Обухів) – будівництво фармацевтичного заводу (планується створення 918 робочих місць);
- ТОВ «Сервісний центр агротехнологій» (Богуславський район) – будівництво репродуктивного свиногокомплексу на 460 голів (планується створення 25 робочих місць);
- ТОВ «Комплекс Агромарс» (Вишгородський район) – будівництво інкубатора №4 (планується створення 50 робочих місць); будівництво бройлерних птахоферм (планується створення 50 робочих місць);
- ТОВ «Нива Переяславщини» (Яготинський район) – будівництво свиногокомплексу (планується створення 20 робочих місць);
- ТОВ «Аграрний інвестиційний союз» (с. Бовкун Таращанського району) – будівництво корівника (на 480 голів, планується створення 10 робочих місць).

Влада Київщини активно працює над залученням в регіон інвесторів і організовує публічні заходи, в межах яких здійснюється ПР регіону іноземним інвесторам. У 2016 році Київська облдержадміністрація розпочала виконання Програми залучення інвестицій в Київську область. Плани за цією програмою передбачали наступне: на виконання програми передбачалось 290 млн гривень, серед завдань - створити інвестиційний портал, провести ряд інвестиційних форумів, створити Агентство регіонального розвитку та багато іншого [50].

Варто відмітити, що згідно програми інвестиційного розвитку Київщини, агентство регіонального розвитку Київської області (АРР) було утворено з

метою залучення інвестицій, створення нових робочих місць і підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, а основними завданнями АРР є підготовка для інвесторів проектів "під ключ", супровід інвестиційних проектів в процесі їх реалізації, формування позитивного іміджу та бренду Київської області для залучення інвесторів і так далі. На запуск Агентства в 2018 році передбачалося 1,8 млн гривень з держбюджету. Формування інвестиційного потенціалу Київської області в рамках політики органів місцевої влади реалізовано через Програму «Агенції регіонального розвитку», яку було започатковано у 2016 році.

Однак бюджет програми через рік було зменшено до 15млн.грн, а на початку 2018 року- до 11 млн гривень. 20 квітня 2018 року на позачерговому засіданні Київоблради були прийняті зміни до "Програми залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2016-2018 роки" (№ 468-22-VII від 20.07.2018 року).Зміни торкнулися фінансування програми: на її виконання в 2018 році передбачалося 2,8 млн гривень. Це на 4 млн гривень менше в порівнянні з попередньою редакцією документа від 27 квітня 2018 року, де на її виконання в 2018 році закладалося 6,89 млн гривень. В цілому, в 2016 році на виконання програми закладалося фінансування в розмірі 290 млн гривень. Згідно з останньою прийнятій редакції, за 2016-2018 роки витрачено 8,41 млн гривень [52].

Варто відмітити, що "Програма залучення інвестицій" була прийнята в 2016 році, ще коли главою Київської ОДА був Максим Мельничук. Передбачалося, що за два роки в Київській ОДА буде створено інвестиційний портал Київської області, де мала б бути розміщена інформація про актуальні інвестиційні проекти Київщини. В першій редакції цієї програми гроші на розробку порталу планувалося залучити за рахунок позабюджетного фінансування, проте знайти інвестора на такий проект було складно. Втім, за 2016-2018рр. інвестиційний портал так і не був створений, а програма зазнавала змін. У підсумку з Програми викреслили передбачувані витрати на інвестиційний портал. 150 тисяч гривень на створення і оновлення

інвестиційного порталу Київської області та формування банку даних земельних ділянок були зняті тому, що це повинні були бути грантові гроші. Оскільки грант ніким виділено не було, новий портал так і не був втілений в життя.

Додамо, що фінансування розвитку інфраструктури, на інтенсифікацію якого виділено в межах програми 940 тисяч грн, було знято, оскільки ці заходи було перенесено до державної програми "Забезпечення містобудівною документацією Київської області на 2016-2020 роки".

Не зважаючи на постійне скорочення фінансування програм активізації інвестиційного розвитку, все ж таки варто відмітити ряд позитивних моментів, серед яких передусім – це спрощення процедур узгодження фінансування. До 2013 року виділення коштів на виконання подібних інвестпрограм було досить проблематичним. Нині ситуація покращилась, але те фінансування, яке закладається, може не йти на виконання програми в повному обсязі.

Отже, на наш погляд, успішне виконання програми розвитку інвестиційного потенціалу має передбачати наступне: здійснити правильну презентацію регіону з його потенційними можливостями; створити ресурсну карту регіону (така карта повинна випускатися в загальнодоступну мережу - друк, інтернет і презентуватися на форумах і подібних заходах); забезпечити роботу інвестиційного агентства, активізувати контроль за будівництвом торгових- і бізнес-центрів, де частину території інвестор віддає під сервісні центри - наприклад, паспортний стіл.

За 2016-2018 рр в межах реалізації Програми інвестиційного розвитку Київщини було досягнуто таких результатів:

- Проводиться робота по пошуку потенційних співзасновників серед бізнес кіл Київської області, громадських об'єднань підприємців та роботодавців, членів торгово-промислової палати, які б увійшли до складу робочої групи з вирішення організаційних питань заснування і були б зацікавлені у підтримці діяльності Агенції.

- Оновлено склад робочої групи з вирішення організаційних питань заснування Агенції регіонального розвитку Київської області.

- Одержано обладнання (компютерна техніка) від Програми Польської допомоги з розвитку України у рамках реалізації проекту "Підвищення інвестиційної привабливості України та конкурентоспроможності регіонів", дане обладнання буде передано Агенції після її створення.

- Здійснюється пошук приміщення для розміщення Агенції.

Отже, виходячи з результатів проведеного дослідження можемо стверджувати, що Київська область є інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів. У 2012-2014 рр. обсяги залучених до економіки Київської області прямих іноземних інвестицій коливались в межах 1714-1950 млн.дол.США. У 2017-2018 рр. даний показник становив 1516-1591 млн.дол.США. Тобто, можна сказати, що рівень цікавості іноземних інвесторів до економіки Київського регіону у 2017-2018 роках був нижчим, ніж у докризові 2012-2013 рр. Причиною такої ситуації є тривалий військовий конфлікт на Сході України та недовіра іноземних інвесторів до України у зв'язку зі значною корумпованістю в органах державної влади та відсутності дієвих інструментів захисту інтересів власників капіталу. Формування інвестиційного потенціалу Київської області в рамках політики органів місцевої влади реалізовано через Програму «Агенції регіонального розвитку», яку було започатковано у 2016 році.

2.3 Оцінка розвитку інвестиційного потенціалу в Київській області

Розглянувши основні показники формування інвестиційного потенціалу Київської області, пропонуємо обґрунтувати основні напрямки його підвищення.

Оскільки інвестиційні процеси в області розвиваються у тісному взаємозв'язку із загально державними тенденціями інвестування, існують основні ускладнюючі бар'єри для розвитку інвестиційної діяльності як в регіоні, так і в Україні в цілому. Основними чинниками, які гальмують процеси залучення інвестицій, є (табл. 2.1) [10]:

- недосконалість та суперечливість законодавчої бази, яка регулює інвестування капіталу на території України та податкового законодавства;
- несвоєчасне повернення ПДВ та непрозорість механізму його повернення;
- нерегулярність, а в деяких випадках відсутність взагалі, фінансування програм та заходів з провадження інвестиційної діяльності;
- відсутність страхування комерційних ризиків під час реалізації інвестиційних проектів;
- відсутність механізму стимулювання інноваційних проектів та рефінансування.
- нерозвиненість механізмів державно-приватного партнерства.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз інвестиційного потенціалу Київської області

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Вигідне географічне розташування області 2. Інвестиційно-привабливий регіон України 3. Значний транзитний потенціал та розвинена транспортна інфраструктура 4. Сприятливі умови для ведення сільського господарства 5. Наявність значної сировинної бази для виробництва будівельних матеріалів 6. Висококваліфіковані трудові ресурси 7. Велика кількість об'єктів історико-культурної спадщини, рекреаційних зон 8. Ведеться база даних інвестиційних пропозицій області з метою залучення потенційних інвесторів	1. Розділення території області 2. Значна протяжність області 3. Відсутність на території області технологічних парків, інноваційних компаній та інноваційно-проектних кластерів 4. Зношена інфраструктура енергетики, тепло-, водопостачання; невідповідність між спроможністю мереж та населення 5. Проблема утилізації сміття підприємств з його переробки 6. Низька зайнятість населення місцевості, відсутність робочих місць у невеликих містах та селищах
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Адаптація до сучасних європейських стандартів 2. Вступ України до Європейського Союзу 3. Розвиток альтернативної енергетики 4. Впровадження електронного урядування 5. Удосконалення телекомунікацій 6. Отримання міжнародної технічної допомоги	1. Політична і соціально-економічна нестабільність 2. Загострення чи продовження конфлікту на сході 3. Нестабільність курсу національної валюти 4. Підвищення вартості усіх ресурсів 5. Монополізація ринків вітчизняних підприємств

Основними напрямками подальшого розвитку інвестиційного потенціалу Київської області можна визначити наступні:

- розробка пропозицій щодо комплексу заходів для підвищення іміджу області на міжнародній арені, зокрема формування комплексу комунікацій щодо проведення політики просування регіону серед іноземних інвесторів;
- покращення ділового клімату області за рахунок подальших заходів щодо удосконалення інфраструктури регіону, зниження адміністративного тиску органів державного управління на бізнес;
- розробки інноваційних інвестиційних проектів щодо розвитку окремих галузей економіки області, зокрема у сфері зеленої енергетики та сільського господарства, створення ІТ-хабів;

- активізація заходів у напрямку пошуку нових джерел фінансування інвестицій на міждержавному рівні, зокрема посилення співпраці з зарубіжними інвесторами з ОАЕ, США, країн Західної Європи та Азії;
- розвиток системи інформаційної допомоги у розробці та впровадженні інвестиційних програм для бізнесу;
- проведення інформаційної пропаганди потенційних можливостей підприємств Київської області серед вітчизняних та іноземних інвесторів із метою залучення інвестиційних капіталів;
- посилення політики захисту працівників, а також впровадження програм підтримки малого підприємництва.

Таким чином, можна сказати, що рівень цікавості іноземних інвесторів до економіки Київського регіону у 2017-2018 роках був нижчим, ніж у докризові 2012-2013 рр. Причиною такої ситуації є тривалий військовий конфлікт на Сході України та недовіра іноземних інвесторів до України у зв'язку зі значною корумпованістю в органах державної влади та відсутності дієвих інструментів захисту інтересів власників капіталу. Основні напрямки посилення інвестиційного потенціалу області базуються на її просуванні у міжнародному інвестиційному середовищі та покращенні інфраструктури області, що має посилити приток іноземного капіталу в економіку регіону.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НА КИЇВщині

3.1. Зарубіжний досвід інвестування .

У кожній країні існують свої закони та органи управління регіональним розвитком, які регулюють формування інвестиційної привабливості регіону. У Франції працює Комітет з проблем регіональної діяльності й устрою територій, який приймає державні рішення щодо регіонального розвитку. У Польщі існує державна рада територіального розвитку. У США працює Президентська комісія із проблем федералізму. При Кабінеті Міністерства Канади існує Комітет з питань економічного й регіонального розвитку. У Японії при Кабінеті Міністрів працює економічна консультативна рада, що планує комплексний розвиток територій [1, с. 101].

Умовний розподіл країн за рейтингом їх сприяння підвищенню інвестиційної привабливості регіонів наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Умовний розподіл країн за рейтингом їх сприяння підвищенню інвестиційної привабливості регіонів [17]

*складено автором на основі [17]

У світовій економіці найбільше зусиль для формування інвестиційної привабливості своїх регіонів докладають країни що розвиваються, зокрема країни Азії. В останнє десятиліття спостерігається також певний притік іноземного капіталу в країни Африки. Наявність обернено пропорційної залежності між рівнем розвитку країни та її політикою щодо інтенсифікації залучення інвестицій пояснюється закономірності розвитку світового ринку інвестиційних ресурсів. Низько привабливі в інвестиційному плані регіони потребують пошук альтернативних шляхів зростання їх інвестиційного потенціалу.

У Польщі важливу роль при формуванні інвестиційної привабливості регіону відіграють держструктури. Спочатку політикою регулювання закордонних інвестицій в країні займалося Міністерство приватизації, проте потім було створено новий спеціалізований орган - Державне агентство по закордонних інвестиціях. На першому етапі в країні діяли два загальнонаціональних і безліч регіональних органів. Проте виникали труднощі при вирішенні організаційних питань агентами потенційних інвесторів через багаторівневість системи. Зараз у країні діє Польське агентство з питань інформації та інвестицій, яке надає послуги „з одних рук” і діє від імені уряду [1, с. 101-103].

Територіальну структуру країни утворюють три рівні: воєводства, повіти та гміни. Гміна є початковою і найважливішою одиницею адміністративної влади. Керівництво гміни утворюють: рада гміни, яка обирається на загальних виборах місцевого самоврядування, а також правління, яке обирається радою гміни і здійснює виконавчу владу. У сільських гмінах голова називається вуйт, в невеликих містах - бурмістр, а у великих - президент. До питань, які є компетенцією гміни входять: початкові школи, дитячі садки, бібліотеки, будинки культури, місцевий транспорт, гмінні дороги, управління ринками, охорона здоров'я та інші. А з 1999 року гміни також займаються фінансовими питаннями. До сфери обов'язків повітів належать всі локальні питання, які виходять за межі гміни, це охорона суспільного порядку та загальна безпека,

протипожежна безпека і захист від повеней, попередження стихійних лих та відшкодування їх наслідків, утримання загальних лікарень, боротьба з безробіттям, будівництво та утримання доріг.

Регіональна політика у Польщі реалізується на трьох рівнях управління - загальнодержавному, регіональному та локальному. На регіональному рівні (воєводства) реалізуються функції виконання програм регіонального розвитку, моніторинг екологічної та економічної ситуації в регіоні, розбудова прикордонної і митної інфраструктури тощо. На локальному рівні (гміни) через органи місцевого самоврядування забезпечується функціонування закладів регіональної виробничої і соціальної інфраструктури, передусім місцевого транспорту, підприємств комунального господарства, закладів охорони здоров'я, початкової освіти, культури тощо [2, с. 43-45]. Також варто відзначити, що органам місцевого самоврядування надається самостійність у регулюванні інвестиційної діяльності. Такі заходи дозволяють підвищити рівень інвестиційної привабливості регіонів, сприяють притоку інвестиційних ресурсів, активізації інвестиційних процесів. Це водночас приваблює інвесторів, а також дозволяє забезпечити розвиток стратегічних напрямків функціонування регіонів.

Німеччина має децентралізовану структуру управління. Землі ФРН функціонують як окремі держави, які мають суверенітет і юридично не підлягають федерації. Повноваження суб'єктів федерації дають їм можливість здійснювати широке самоврядування: бути хазяями на своїй території, впливати на розвиток економіки, охорону довкілля, соціально-культурне життя, гарантувати громадянські права і права людини. У відповідності до 109 статті Конституції ФРН передбачається самостійність і незалежність бюджетів земель і федерації. Кожна земля має свою конституцію, демократично обраний земельний парламент (ландтаг), земельне управління - уряд. Кожна земля має власне земельне законодавство, яке не суперечить федеральному, а також своє громадянство, але основним є громадянство ФРН. Для розв'язання можливих протиріч між центром і землями існує федеральний конституційний суд. Таким

чином існує подвійний розподіл влади, згідно з яким не лише федерація, але і кожна земля мають власний парламент, свій уряд і суди [2, с. 34-37].

У Німеччині основними законодавчими актами щодо регулювання іноземних інвестицій, є Закон „Про зовнішні економічні зв'язки” 1961 р. та Закон „Про кредити” 1976 р. Згідно досліджуваних джерел [3, с. 141-143] не існує законодавчих обмежень на рух капіталу, на обсяг і характер валютних угод, а також на фінансування іноземних компаній на місцевому ринку позикового капіталу, але необхідна наявність ліцензій для ведення діяльності в певних галузях економіки (медичній, фармацевтичній, транспортній, страховій, банківській, в готельному і ресторанному бізнесі тощо). У Німеччині лише одного разу були введені обмеження (1973-1974 рр.), які діяли 12 місяців. Вони полягали в необхідності отримання іноземними інвесторами дозволу Бундесбанку (державного банку Німеччини) на здійснення інвестицій. Аналізуючи досвід Німеччини варто зауважити, що контроль з боку держави повинен бути присутнім, особливо у фінансовій сфері. Кожна країна прагне покращити інвестиційну привабливість і залучити якомога більше фінансових ресурсів. Інвестиції сприяють розвитку соціально-економічного, політичного життя країни, зміцненню позицій на світовій арені, тому регулювання потоків інвестиційних ресурсів необхідно здійснюватись постійно.

Що ж до інституційної сфери Великобританії, то тут органи регіональної влади мають складну структури. Створена дворівнева система місцевих органів влади, у тому числі графства і округи в сільській місцевості та містах, а в Уельсі та Шотландії у 1992 році запроваджена однорівнева система.

Після Другої світової війни до функцій органів місцевого самоврядування входило фінансування соціальних послуг, транспорту, освіти, житлово-комунального господарства. Пізніше місцеві органи влади втратили право на будівництво і придбання житла, приватизацію місцевого транспорту і комунальних мереж, з-під їх контролю виведені деякі види освітніх установ, скоротилися витратні зобов'язання муніципалітетів. Тепер місцеві бюджети фінансують лише 36 % усіх державних витрат [4, с. 124-125]. Обмеження

повноважень регіональних органів влади не є позитивним моментом у розвитку регіону. Навпаки, для забезпечення сталого розвитку та формування високого рівня інвестиційної привабливості території необхідно надавати більшій самостійності регіональним структурам.

Важливе місце у формуванні інвестиційної політики регіонів Великобританії належить регіональним агентствам та корпораціям розвитку (Шотландське та Уельське агентства розвитку, корпорації розвитку районів лондонських доків та ріки Мейсер). Такі організації можуть краще зосередитись на дослідженні проблем та переваг розвитку регіону та забезпечити його подальше процвітання. З метою сприяння розвитку регіональної політики стимулювання інвестицій видаються позики Європейського інвестиційного банку на пільгових умовах до 50 % вкладень в основний капітал [3, с. 141-143].

У Великобританії іноземні інвестори звільнені від отримання дозволів на здійснення своєї діяльності на території держави. На нашу думку, повинен існувати певний контроль за діяльністю іноземних інвесторів на території країни, влада повинна залишатись в країні, а не переходити до іноземних громадян, адже кожен іноземний інвестор буде дбати про свій бізнес, а не добробут країни у якій він створює бізнес.

Перевагою у законодавстві Англії є те, що згідно Закону „Про промисловість” (1975 р.): „уряд може заборонити купівлю іноземними інвесторами важливих підприємств обробної промисловості, якщо це суперечить інтересам держави. В галузях авіаційного та водного транспорту діяльність іноземних компаній дозволяється лише під національним контролем” [3, с. 141-143]. Створення таких обмежувальних заходів сприяє підтримці національних інтересів, реалізації поставлених цілей.

Великий інтерес у формуванні регіональної інвестиційної політики справляє Канада. У країні створений розподіл повноважень між федеральними і провінційними органами влади щодо регулювання інвестиційної діяльності [3, с. 142-143] провінції можуть на своєму рівні регулювати в законодавчому

порядку іноземні інвестиції, якщо це регулювання не суперечить федеральному законодавству. Це дозволяє узгодити дії щодо залучення іноземних інвестицій та сприяє підвищенню інвестиційної привабливості регіону. Налагоджена система державного регулювання дозволяє полегшити умови ведення бізнесу.

Для здійснення підприємницької діяльності на території будь-якої провінції (регіону) іноземні інвестори повинні отримати федеральну ліцензію. Всі ці положення, як і діяльність іноземних інвесторів на території Канади, регулюється законом „Про іноземні інвестиції”, прийнятим у 1985 р. Також у Канаді існує контроль держави за допущенням іноземних інвесторів у національну економіку. Цей контроль передбачає, що іноземний інвестор, перед започаткування своєї справи на території Канади, повинен подати на розгляд державних органів повідомлення або заявку на інвестиції в Канаді [3, с. 142-143]. Ускладнення процедури оформлення документів на ведення бізнесу знижує потоки інвестицій до країни. Чим складніша процедура започаткування бізнесової діяльності, створення нових проектів, тим менш привабливим буде регіон для інвестування. Чудовим прикладом спрощення процедури заснування підприємств і тим самим підвищення привабливості регіонів є Південно-Африканська республіка. Тут процедура заснування корпорації зводиться до резервування назви і реєстрації заяви про створення компанії в окремій Реєстраційній палаті закритих корпорацій [5, с. 68]. При створенні підприємства непотрібно більше ніяких установчих документів, зокрема не потребують реєстрації печатки та штампи компанії. Такі законодавчі стимули полегшують процес започаткування господарської діяльності, зокрема і для інвесторів у створенні нових проектів, що робить країну привабливою для вливання капіталу.

Розглядаючи інституційну систему Франції варто відмітити, що територіальну структуру країни утворюють три рівні: регіон, департамент, комуна. В цілому метрополія поділяється на 22 регіони, 96 департаментів і біля 36 тис. комун. В кожному регіоні існує регіональна рада. Державну владу представляє префект регіону, який має певну владу по відношенню до всіх

зовнішніх служб різних відомств. Кожному рівню управління надані права, можливості та кошти для рішення тих питань, які найкраще підлягають управлінському впливу саме в кожній структурній одиниці. Серед центральних установ, які відповідають за регіональну політику Франції розрізняють: Делегацію з облаштування території і регіонального розвитку, Міжвідомчий комітет з облаштування і розвитку території, Національний комітет з облаштування території, Міжвідомчий комітет допомоги з розміщення видів економічної діяльності та Фонд облаштування і розвитку території [2, с.40-42]. Органами регулювання інвестиційної діяльності в країні та її регіонах є Національний банк та Міністерство економіки, фінансів і бюджету, при якому створена служба іноземних інвестицій Казначейства (Бюро D3). У Бюро D3 декларуються всі іноземні інвестиції, знаходяться дані про інвесторів, про форму та цілі здійснення інвестицій. Наданням пільг у Франції, крім місцевої влади, займається агентство економічного розвитку країни, Національне агентство із створення нових підприємств та Національне агентство сприяння науковим дослідженням [3, с. 141-143].

Французькі місцеві громади користуються великою самостійністю, про це свідчить велика частка місцевих податків у їх фінансових ресурсах, глобалізація державних субсидій і значна свобода у використанні позик [4, с. 103]. Надання певної свободи органам місцевого самоврядування сприяє підвищенню інвестиційної привабливості регіонів. Такі заходи дозволяють формувати регіональну політику виходячи з інтересів та можливостей розвитку регіону. На місцевому рівні влада має більше можливостей оцінити напрямки господарської діяльності території та сформувати стратегію розвитку на основі отриманих результатів.

Що ж до інституційного устрою Швеції, то тут створено 24 лени (губернії) і 284 комуни (низових адміністративно-територіальних одиниці), тому існує два рівні органів влади. У кожному регіоні існує місцевий регіональний виробничий орган - ландстинг, до компетенції якого входить оподаткування місцевими податками, організація охорони здоров'я, регулювання деяких видів

освіти. До функцій ласингу також відноситься розробка проекту бюджету лену та його ухвалення. У комуні функціонує виробничий органи місцевого самоврядування (рада комуни), який розпоряджається питаннями місцевого оподаткування і організовує обслуговування населення [4, с. 226-227]. У Швеції між органами влади різних рівнів встановлені децентралізовані відносини. Адміністративним одиницям надана самостійність в управлінні регіоном, рівень відповідальності відповідає рівню повноважень, забезпечених коштами. У цій країні створена досить демократична система управління, що безперечно є перевагою для розвитку регіону, але контроль з боку держави за діяльністю органів місцевого самоврядування повинен існувати.

Аналізуючи політику Швейцарії у підвищенні інвестиційної привабливості регіону хочемо відзначити, що в країні не існує спеціалізованого законодавства та спеціалізованих інститутів для регулювання інвестиційної діяльності [3, с. 141-143], що на нашу думку, негативно позначається на формуванні інвестиційної привабливості. В країні повинна існувати законодавча база щодо регулювання інвестиційної сфери. Це дозволить полегшити роботу як органів державної влади так і інвесторів.

Надання консультаційної допомоги інвесторам здійснюється всіма великими банками країни. Основним обмеженням у Швейцарії стосовно інвестицій є заборона сприянню припливу фінансових коштів із-за кордону, які попадають під визначення „втеча капіталу”, тобто ті, які незаконно вивозяться з країни їхнього створення (згідно з угодою 1977 р. між Швейцарським національним банком і швейцарськими комерційними банками). У державі не допускається відмивання грошей та приховування особи власника банківського рахунку (з 01.05.1992 р. у швейцарських банках заборонено відкривати рахунок на суму більшу, ніж 100 тис. швейцарських франків, не пояснивши банку походження коштів). Наданням пільг при здійсненні інвестиційної діяльності на державному та регіональному рівні у Швейцарії займаються федеральний уряд та адміністрації кантонів [3, с. 141-143]. У системі регулювання

інвестиційних потоків повинні здійснюватись певні обмеження. У Швейцарії така система розроблена досить вдало.

За результатами дослідження варто підсумувати, що в кожній країні створений свій режим регулювання інвестиційної діяльності, який впливає на рівень інвестиційної привабливості країни та регіонів. Одні країни використовують більш жорсткі методи регулювання діяльності інвесторів, інші навпаки - створюють ліберальне законодавство, що сприяє притоку капіталу.

Узагальнюючи вищевикладений матеріал, можемо виокремити наступні засоби формування інвестиційної привабливості регіонів, які домінують в розвинутих країнах світу та можуть бути з успіхом використані для Київської області (рис. 3.2).

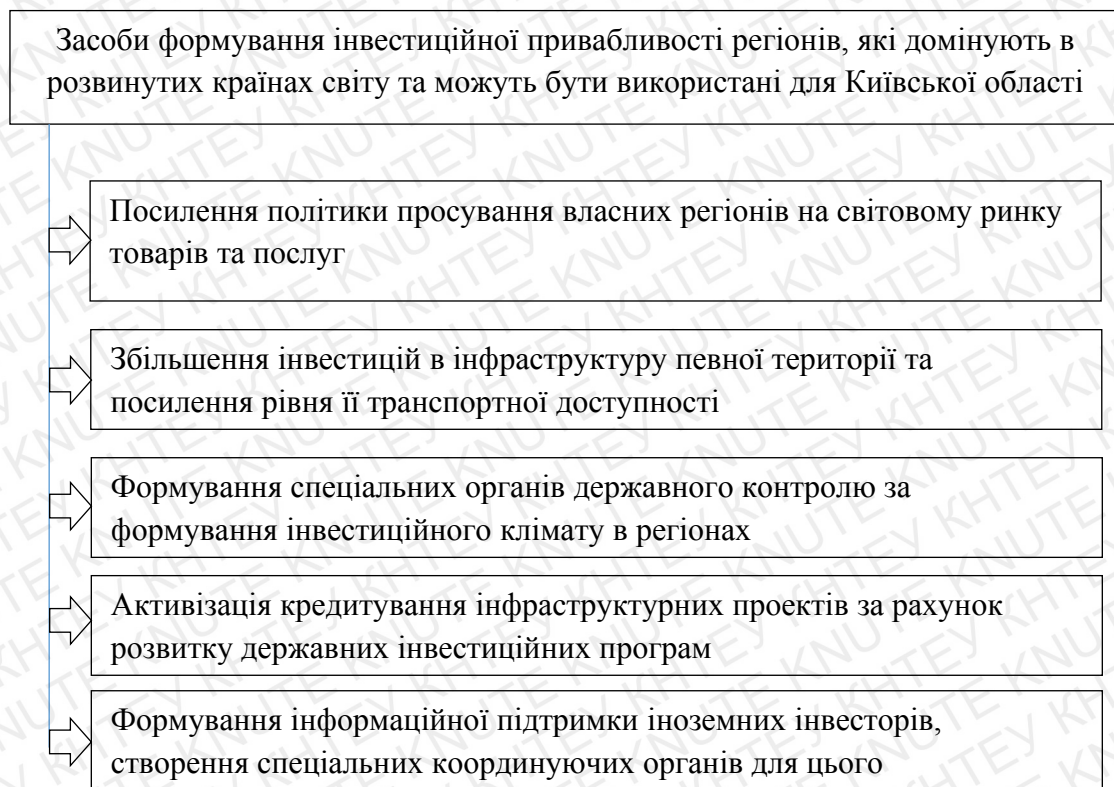

Рис. 3.2. Засоби формування інвестиційної привабливості регіонів, які домінують в розвинутих країнах світу та можуть бути використані для Київської області

*складено автором

Останні світові тенденції свідчать, що більшість країн, що розвиваються, тяжіють до лібералізації інвестиційного клімату для внутрішніх інвесторів та запровадження протекціоністських заходів для зовнішніх у тих галузях, що безпосередньо впливають на економічну безпеку держави. До таких галузей, відповідно до зарубіжного досвіду, належать [7, с. XVI]: енергетика; газовідведення та водопостачання; транспорт та комунікації; агропромисловий комплекс; добувна галузь.

Для країн з ринками, що формуються, характерним є переважання внутрішніх інвестицій над прямими іноземними. Завданням державної інвестиційної політики є створення такої пропорції іноземних інвестицій із внутрішніми, щоб у результаті досягти сталого розвитку, економічного зростання, а також усунути соціальні диспропорції [8].

Особливо важливого значення набуває співвідношення прямих іноземних та внутрішніх інвестицій у питаннях розвитку реального сектору економіки. Гостро стоїть питання надходження та впровадження технологічних новацій та високих технологій виробництва. Тому залучення іноземних інвесторів є вкрай необхідним. У такому разі необхідно визначити компроміс серед протекціоністських заходів інвестиційної політики та реалізації стратегічних напрямів розвитку галузей виробничої сфери.

Оскільки за умов залучення іноземних інвестицій галузь залишатиметься відкритою для закордонного інвестора до закінчення дії угоди про іноземні інвестиції, необхідно вживати запобіжних заходів щодо ймовірної монополізації даної галузі. Основним методом боротьби із подібними явищами є укладення угод такого змісту, де детально вказуються межі та строки, у яких може бути задіяний іноземний капітал [7, с. 110].

Ураховуючи сучасні світові тенденції щодо формування державної інвестиційної політики нового покоління, зазначимо, про необхідність дослідження впливу бюджетних інвестицій на інвестиційні процеси в країні, а також державні програми соціального напрямку, які впливають на загальну

структуру сукупного попиту, що, у свою чергу, стимулює виробництво та інвестування.

Слід зазначити, що саме пріоритетні напрями державної інвестиційної політики впливають на формування інвестиційного клімату та стимулювання інвестиційних процесів.

Конференція ООН із торгівлі й розвитку (UNCTAD) для оцінювання інвестиційної привабливості країни пропонує використовувати два показники, що характеризують позиції різних країн на світовому ринку інвестицій:

- 1) індекс фактичного стану із залучення інвестицій (ІФС), що розраховується як відношення частки країни- реципієнта в обсягах світових іноземних інвестицій до її частки у світовому ВВП;
- 2) індекс потенціалу із ввезення інвестицій (ІП), що розраховується як середньоарифметичне значення з восьми показників: темпів зростання ВВП країни; величини ВВП на одну особу населення; частки експорту країни в її ВВП; кількості телефонних ліній на 1000 жителів країни; величини комерційного енерговикористання на одну особу населення; частки витрат на науково- дослідні й експериментально-конструкторські розробки у структурі ВВП; частки студентів ВНЗ у загальній кількості начальних закладів; кількості політичних і комерційних ризиків у країні.

Порівняльна характеристика теорій і практичних методів державного регулювання свідчить, що ефективність державного регулювання в умовах ринкової економіки визначається переважно фактичною або очікуваною (прогнозованою) кон'юнктурою інвестиційних ринків, які в широкому розумінні слід розглядати як сукупність ринків інвестицій (процесів нагромадження й використання ресурсів) і ринків інвестиційних товарів (здебільшого процесів емісії й розміщення фінансових активів). Кон'юнктура інвестиційних ринків залежить від багатьох факторів, серед яких важливе місце належить темпам інфляції, що є індикатором рівня збалансованості економіки. Залежно від темпів інфляції, рівня безробіття, темпів зростання національного доходу може застосовуватися та чи інша система державного регулювання

інвестиційної діяльності, у тому числі різноманітні методи грошово-кредитної та фінансово-податкової політики. Важливу роль у формування інвестиційної привабливості регіонів відіграють органи місцевого самоврядування, спеціалізовані організації, на які покладено повноваження управління інвестиційними процесами в регіоні. Від діяльності вище згаданих органів та структур залежить ефективність реалізації інвестиційної політики та рівень інвестиційної привабливості регіону.

Отже бачимо, що в кожній країні існують органи та інститути, які займаються регіональною політикою та політикою залучення інвестицій. Однак у нашій державі повноваження за реалізацію інвестиційної політики покладені на велику кількість установ, що призводить до ускладнення та неефективного управління інвестиційними процесами. Тому такі повноваження повинні бути покладені на визначені органи, функції між якими будуть чітко визначені й розподілені. Це дасть можливість створити ефективну регіональну політику, формувати інвестиційну привабливість, а відтак і забезпечувати надходження інвестиційних ресурсів.

Таким чином, у світовій економіці найбільше зусиль для формування інвестиційної привабливості своїх регіонів докладають країни що розвиваються, зокрема країни Азії. В останнє десятиліття спостерігається також певний притік іноземного капіталу в країни Африки. Наявність обернено пропорційної залежності між рівнем розвитку країни та її політикою щодо інтенсифікації залучення інвестицій пояснюється закономірності розвитку світового ринку інвестиційних ресурсів. Низько привабливі в інвестиційному плані регіони потребують пошук альтернативних шляхів зростання їх інвестиційного потенціалу. Проведене дослідження дозволило виявити та узагальнити наступні найбільш поширені напрямки стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу регіонів, які можна використати для Київської області: посилення політики просування власних регіонів на світовому ринку товарів та послуг; збільшення інвестицій в інфраструктуру певної території та посилення рівня її транспортної доступності; формування спеціальних органів

державного контролю за формування інвестиційного клімату в регіонах; активізація кредитування інфраструктурних проектів за рахунок розвитку державних інвестиційних програм; формування інформаційної підтримки іноземних інвесторів, створення спеціальних координуючих органів для цього.

3.2. Напрямки покращення інвестиційного клімату в Київській області

На основі використання світового досвіду залучення інвестицій та врахування особливостей розвитку нашої держави пропонуємо створити систему інституціональних заходів підвищення інвестиційної привабливості Київської області, зображену на рис. 3.3.

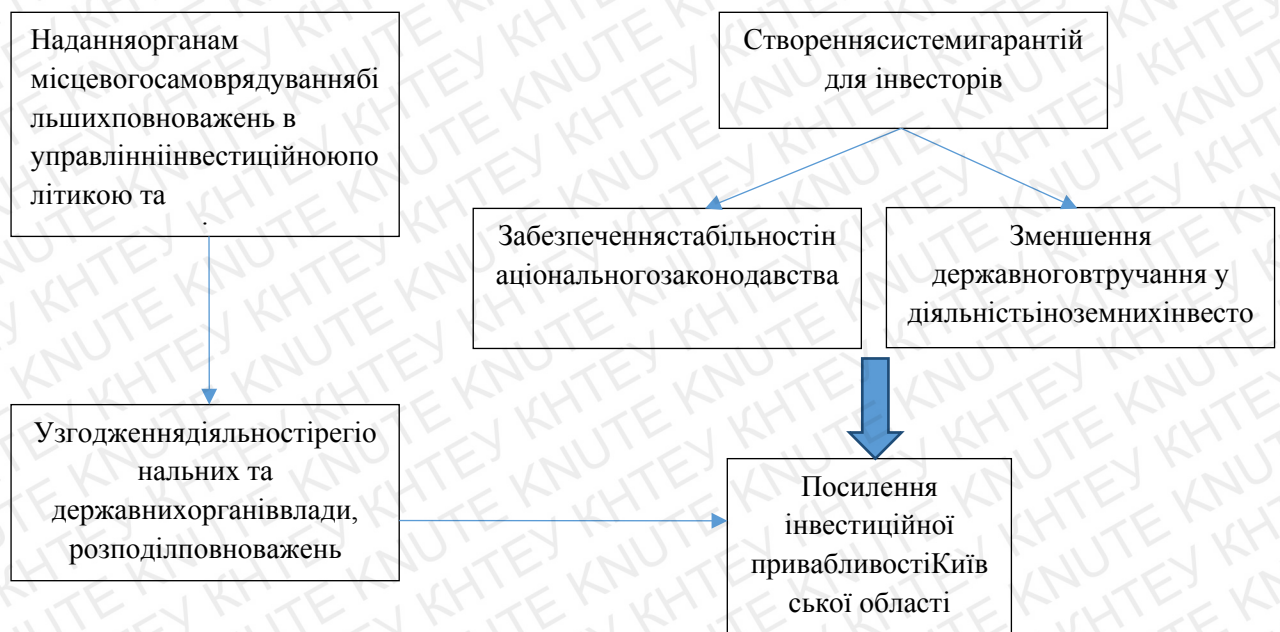

Рис. 3.3. Інституційна схема заходів підвищення інвестиційної привабливості Київської області

*складено автором на основі [15, 32, 41, 52]

Зміни у нормативно-правовому регулюванні мають передбачати:

- розробку й ухвалення нормативних актів, зокрема, про роль центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у підвищенні інвестиційної привабливості територій, про оцінку діяльності

органів влади та місцевого самоврядування через зміну показників інвестиційної діяльності;

- внесення доповнень до Законів України „Про місцеве самоврядування в Україні” та „Про місцеві державні адміністрації” стосовно розширення прав і зобов’язань місцевих органів по регулюванню інвестиційної діяльності;
- запровадження дієвого механізму дотримання норм законів;
- створення ефективної системи гарантій для інвесторів;
- надання більшої самостійності органам регіональної влади;
- спрощення процедури оформлення документів при започаткуванні нових підприємств.

Важливим фактором інвестиційної привабливості Київської області є стабільність законодавства. Інвестори оцінюють умови та можливості реалізації інвестицій, а також наявні в регіоні гарантії щодо здійснення інвестування. Згідно закону „Проінвестиційну діяльність” держава гарантує захист інвестицій незалежно від форм власності, а також іноземних інвестицій. Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також міжнародними договорами України. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, що виключає застосування заходів дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити управлінню інвестиціями, їх використанню та ліквідації, а також передбачаються умови і порядок вивозу вкладених цінностей і результатів інвестицій. З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій, які передбачають створення системи правових норм, спрямованих на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов’язкових платежів).

Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або звужені стосовно інвестицій, здійснених у період дії цих гарантій [6]. Що ж до юридичних документів, які регулюють відносини учасників інвестиційного процесу, то законом „Про інвестиційну діяльність” визначено, що таким

документом є договір (угода). Укладення договорів, вибір партнерів, визначення зобов'язань, будь-яких інших умов господарських взаємовідносин, що не суперечать законодавству України, є виключною компетенцією суб'єктів інвестиційної діяльності. Втручання державних органів та посадових осіб у реалізацію договірних відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності зверх своєї компетенції не допускається [6].

Процес формування інституційного середовища в Київській області щодо регулювання інвестиційної діяльності вимагає подальшого доопрацювання, оскільки нормативно-правова база України є недосконалою, одні нормативні акти змінюються іншими, або втрачають чинність, їх положення знаходять своє відображення в інших законодавчих актах, а також суперечать один одному. На сьогодні не виконується система гарантій для вітчизняних та іноземних інвесторів, що викликає недовіру до нашої держави у сфері інвестування. Адже від ефективної побудови інституційного середовища країни залежить можливість реалізації регіональної політики формування інвестиційної привабливості регіону.

На думку міжнародних консультантів, однією з передумов поліпшення інвестиційної привабливості Київської області та створення конкурентоспроможної економіки, разом і з розвитком інфраструктури, є покращення доступу інвесторів у регіон. Київщина володіє значними земельними ресурсами, вільними земельними ділянками, які можуть бути використані під розміщення індустріальних парків. Створення індустріальних парків є необхідною формою залучення інвестицій у промислове виробництво і є механізмом покращення його галузевої структури.

Індустріальні парки сприяють входженню до регіонів великих інвесторів, нових технологій, завдяки чому створюються нові робочі місця, зростають надходження до бюджетів усіх рівнів[21]. Серед основних переваг індустріальних парків можна назвати фінансові та податкові, організаційно-інформаційні стимули.

Одною з умов активізації інвестиційної діяльності та економічного зростання на рівні окремих регіонів є проведення децентралізації державної влади, що сприяє підвищенню управлінської компетенції та самостійності регіональних і місцевих органів влади. Однак підвищення самостійності регіонів не гарантує приплив іноземного капіталу. Сьогодні в посилених умовах конкуренції у світовому економічному просторі особливого значення набуває інформованість іноземних інвесторів про соціально-економічний потенціал регіонів та інвестиційні продукти, які вони пропонують. У контексті зазначеного важливим є використання інструментів міжнародного співробітництва, зокрема таких як промоція регіонів.

Промоція інвестицій необхідна для передачі інформації про конкурентоздатність регіональної економіки та про індивідуальні підходи політики залучення прямих іноземних інвестицій.

Промоційні заходи включають в себе просування інформації для потенційних інвесторів про привабливий імідж місцевості, особливості ведення бізнесу та надання адміністративних послуг майбутнім клієнтам.

Найпопулярнішими заходами з промоції інвестицій є: реклама, розсилки, бізнес-семінари, участь у торгових заходах, економічних форумах, виставках, розповсюдження спеціалізованої літератури, цільовий прямий маркетинг, підготовка промо-турів для потенційних інвесторів, організація двосторонніх зустрічей, створення відповідних структур із адміністративного обслуговування (дозволи іт.п.).

Застосуванню вищенаведених заходів передують глибокий аналіз потенційних можливостей регіональної економіки та орієнтація на розвиток тих галузей, які сприятимуть швидкому економічному зростанню, а також для успішного розвитку яких регіон володіє необхідними внутрішніми ресурсами.

Київська область завдяки своєму кадровому потенціалу та географічному розташуванню є привабливим центром для започаткування ІТ-бізнесу. У Києві функціонують вищі учбові заклади, які щороку випускають понад чотири тисячі висококваліфікованих спеціалістів. Академії та школи при ІТ-компаніях

допомагають студентам та усім охочим опанувати ІТ-фах, а професійні школи та курси дозволяють перекваліфікуватися для подальшого працевлаштування. Завдяки низці культурних та історичних аспектів, своєму розташуванню, Київщина дуже споріднена із європейською культурою і типом мислення. Понад третина київських ІТ-спеціалістів володіє другою іноземною мовою разом з англійською.

Також з метою підвищення інвестиційного потенціалу Київської області варто впровадити програму розвитку, основними цілями якої є такі:

1. Формування інвестиційно-привабливого іміджу Київської області як території, сприятливої для інвестування і співробітництва.
2. Забезпечення поінформованості потенційних інвесторів про інвестиційні можливості та умови здійснення інвестиційної діяльності в області.
3. Підвищення конкурентоспроможності Київської області;
4. Створення системи координації взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з підприємствами, діловими та фінансовими структурами, інвестиційними фондами щодо залучення інвестицій в економіку регіону.

Завданнями програми можна визначити такі:

1. Створення сприятливого інвестиційного середовища для приватного капіталу:
 - 1.1. Стимулювання розвитку підприємницької діяльності та зростання ділової активності.
 - 1.2. Забезпечення прозорості процедур прийняття рішень місцевими органами виконавчої влади у сфері впровадження інвестиційно-інноваційної діяльності.
2. Підтримка реалізації пріоритетних проектів:
 - 2.1. Впровадження різних форм співпраці влади та інвесторів, зацікавлених у реалізації пріоритетних інвестиційно-інноваційних проектів.
 - 2.2. Впровадження системи супроводження інвестиційних проектів.

2.3. Узагальнення та поширення передового досвіду по стимулюванню реалізації пріоритетних інвестиційних проектів.

3. Формування привабливого інвестиційного іміджу Київської області в Україні та за її межами:

3.1. Забезпечення періодичного оновлення інформації про регіон, сформованих баз даних інвестиційних пропозицій, ресурсів, незадіяних виробничих приміщень та вільних земельних ділянок на сайті Києво-Святошинської регіональної державної адміністрації Київської області.

3.2. Участь у заходах з налагодження нових зв'язків з інвесторами (виставкові заходи, форуми, ярмарки, бізнесу стрічі тощо) з метою пропагування економічного потенціалу та інвестиційних проектів.

3.3 Формування привабливого інвестиційного іміджу Київської області в засобах масової інформації. Співпраця з засобами масової інформації сформує позитивний образ області, його економічний потенціал і перспективи.

3.4 Моніторинг пропозицій та конкурсів міжнародних проектів, фондів, спрямованих на економічний розвиток.

3.5 Удосконалення системи обслуговування інвесторів, сприяння в процесах проходження документів дозвільного характеру.

4. Сприяння ресурсному забезпеченню суб'єктів інвестиційної діяльності:

4.1. Запровадження різних форм співфінансування інвестиційних проектів на території регіону.

4.2. Створення ефективних механізмів мобілізації фінансових ресурсів для реалізації інвестиційної програми регіону .

5. Забезпечення інфраструктурно-технічного обслуговування суб'єктів інвестиційної діяльності:

5.1. Моніторинг інформації щодо наявності вільних виробничих площ, приміщень, земельних ділянок, що можуть бути запропоновані потенційним інвесторам.

Реалізація Програми базується на таких принципах:

- сприяння вітчизняним та іноземним інвесторам у всебічному ознайомленні з об'єктами інвестування;
- створення сприятливого інвестиційного клімату на території регіону;
- залучення широких кіл і громадськості до розгляду пріоритетних для регіону інвестиційних проектів та здійснення контролю за їх реалізацією уповноваженими органами;

Пріоритетними сферами інвестування у регіоні можна визначити такі:

1. Інвестиції у впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, реалізація проектів з енергозбереження, раціонального використання та економії паливно-енергетичних ресурсів, створення виробництв і широкого застосування енергетично-ефективних технологічних процесів, обладнання та матеріалів;
2. Розвиток житлово-комунального господарства з оновленням об'єктів інфраструктури; реконструкцією існуючого житлового фонду; збільшенням обсягів будівництва, вирішення цих проблем сприятиме підвищенню рівня життя населення;
3. Розвиток підприємств експорто-орієнтованих товарів та імпорто-заміщуючих видів продукції, що потребують певної організаційної та фінансової підтримки для стабільного виходу на західний і світовий ринок;
4. Захист навколишнього середовища і здійснення природоохоронних заходів (у т.ч. утилізація сміття).

Стимулювання інвестиційної діяльності буде відбуватися шляхом виваженого регулювання інвестиційного процесу місцевими органами виконавчої влади. Для цього планується:

- внести на розгляд органів місцевого самоврядування пропозиції щодо надання відповідних пільг суб'єктам підприємництва, які мають перспективні інвестиційні проекти, при реалізації яких зростуть обсяги виробництва, будуть створюватися нові робочі місця;

- запровадити адресну систему надання пільг відповідно до чинного законодавства для реалізації конкретних інвестиційних проектів, виробництв, а саме:

- податкові пільги;
- оренда чи користування на пільгових умовах.

Для надання пільг передбачається використовувати таку систему критеріїв:

- створення нових робочих місць;
- створення імпортозамінюючих виробництв;
- запровадження перспективних ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій;
- формування конкурентоспроможного експортного потенціалу.

Отже, можна відзначити, що навіть в умовах погіршення економічної ситуації в світі та зниження показників інвестиційної привабливості України за останні роки, провідні іноземні компанії виявляють значну цікавість до Київського регіону. Як виявлено в дослідженні, найпривабливішими для інвесторів є агропромисловий комплекс, медицина та ІТ-сфера. Але, незважаючи на зростання інвестиційної активності в області сьогодні, потрібно продовжувати підвищувати привабливість Київської області з метою збільшення іноземних залучень у майбутньому. Для цього діяльність в області повинна бути спрямована на: розширення поінформованості іноземних інвесторів щодо можливостей вкладення коштів у привабливі галузі економіки регіону; здійснення постійного моніторингу та аналізу інвестиційного клімату в регіоні; підвищення обізнаності міжнародних ділових кіл про соціально-економічний потенціал та інвестиційні можливості підприємств регіону з визначенням пріоритетних заходів, спрямованих на досягнення цієї мети; координацію діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій області щодо підвищення рівня економічного розвитку і поширення інформації про інвестиційний імідж Київського регіону у світі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можемо сформулювати такі висновки і пропозиції:

У ході дослідження було уточнено визначення поняття інвестиційного потенціалу регіону. Узагальнення наукових поглядів учених-економістів щодо сутності поняття «інвестиційний потенціал регіону» дають змогу визначити його змістовне наповнення та розглядати як певним чином упорядковану системну єдність забезпечення процесів формування та ефективного використання власних і залучених інвестиційних ресурсів, що зумовлена природними, економічними і соціальними умовами певного регіону та моделлю його інвестиційної поведінки і спрямована на його сталий розвиток.

Обґрунтовано основні теоретичні аспекти організації державного регулювання інвестиційної діяльності. механізм державного регулювання інвестиційної діяльності передбачає створення відповідної системи управління інвестиційними ресурсами на рівні визначених територій. Приймаючи до уваги специфіку різновекторності інвестиційної політики, вплив органів державної влади на інвестиційну діяльність може здійснюватися на загальнодержавному та регіональному рівнях. Основні пріоритети розвитку державної інвестиційної політики визначено за Верховною Радою України, Президентом та Кабінетом Міністрів. Однак, спеціальну регуляторну функцію стимулюючого характеру виконує офіс із залучення і підтримки інвестицій при Кабінеті Міністрів України. Регіони України самостійно, без узгодження з вищими органами, визначають напрямки використання інвестицій, здійснюваних за рахунок бюджету й залучених кредитів, організують реалізацію інвестиційних проектів.

Київська область належить до однієї з найбільш інвестиційно-активних в Україні. У 2013-2014 році можна було спостерігати зниження обсягу капітального інвестування в Київській області. Так, за цей період обсяг капітальних інвестицій скоротився на 5%. Однак, у подальших періодах (2015-2016 рр.) обсяги капітальних інвестицій почали зростати у гривневому

еквіваленті: у 2015 році зростання склало 23,9%, у 2016 році – 37,2%. На наш погляд, така тенденція була зумовлена девальвацією гривні. Тому, якщо обсяги інвестування перевести у гривневий еквівалент, то обсяги інвестицій насправді були нижчими у 2015-2016 роках порівняно з 2013-м роком. У 2017-2018 роках обсяги капітальних інвестицій у Київській області становили близько 34-35 млрд.грн. На промисловість у 2018 році припадало близько 33% від усього обсягу здійснених капітальних інвестицій, на будівельний сектор – 26%. Разом ці галузі забезпечили 59% від усього обсягу капітального інвестування. Досить значну частку у капітальних інвестиціях також варто відмітити за такими галузями області як оптова торгівля (15%) та сільське господарство (14%).

Виходячи з результатів проведеного дослідження можемо стверджувати, що Київська область є інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів. У 2012-2014 рр. обсяги залучених до економіки Київської області прямих іноземних інвестицій коливались в межах 1714-1950 млн.дол.США. У 2017-2018 рр. даний показник становив 1516-1591 млн.дол.США. Тобто, можна сказати, що рівень цікавості іноземних інвесторів до економіки Київського регіону у 2017-2018 роках був нижчим, ніж у докризові 2012-2013 рр. Причиною такої ситуації є тривалий військовий конфлікт на Сході України та недовіра іноземних інвесторів до України у зв'язку зі значною корумпованістю в органах державної влади та відсутності дієвих інструментів захисту інтересів власників капіталу. Формування інвестиційного потенціалу Київської області в рамках політики органів місцевої влади реалізовано через Програму «Агенції регіонального розвитку», яку було започатковано у 2016 році.

Визначено, що рівень цікавості іноземних інвесторів до економіки Київського регіону у 2017-2018 роках був нижчим, ніж у докризові 2012-2013 рр. Причиною такої ситуації є тривалий військовий конфлікт на Сході України та недовіра іноземних інвесторів до України у зв'язку зі значною корумпованістю в органах державної влади та відсутності дієвих інструментів захисту інтересів власників капіталу. Основні напрямки посилення інвестиційного потенціалу області базуються на її просуванні у міжнародному

інвестиційному середовищі та покращенні інфраструктури області, що має посилити приток іноземного капіталу в економіку регіону.

Встановлено, що у світовій економіці найбільше зусиль для формування інвестиційної привабливості своїх регіонів докладають країни що розвиваються, зокрема країни Азії. В останнє десятиліття спостерігається також певний притік іноземного капіталу в країни Африки. Наявність обернено пропорційної залежності між рівнем розвитку країни та її політикою щодо інтенсифікації залучення інвестицій пояснюється закономірності розвитку світового ринку інвестиційних ресурсів. Низько привабливі в інвестиційному плані регіони потребують пошук альтернативних шляхів зростання їх інвестиційного потенціалу. Проведене дослідження дозволило виявити та узагальнити наступні найбільш поширені напрямки стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу регіонів, які можна використати для Київської області: посилення політики просування власних регіонів на світовому ринку товарів та послуг; збільшення інвестицій в інфраструктуру певної території та посилення рівня її транспортної доступності; формування спеціальних органів державного контролю за формування інвестиційного клімату в регіонах; активізація кредитування інфраструктурних проектів за рахунок розвитку державних інвестиційних програм; формування інформаційної підтримки іноземних інвесторів, створення спеціальних координуючих органів для цього.

Найпривабливішими для інвесторів Київській області є агропромисловий комплекс, медицина та ІТ-сфера. Але, незважаючи на зростання інвестиційної активності в області сьогодні, потрібно продовжувати підвищувати привабливість Київської області з метою збільшення іноземних залучень у майбутньому. Для цього діяльність в області повинна бути спрямована на: розширення поінформованості іноземних інвесторів щодо можливостей вкладення коштів у привабливі галузі економіки регіону; здійснення постійного моніторингу та аналізу інвестиційного клімату в регіоні; підвищення обізнаності міжнародних ділових кіл про соціально-економічний потенціал та інвестиційні можливості підприємств регіону з визначенням

пріоритетних заходів, спрямованих на досягнення цієї мети; координацію діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій області щодо підвищення рівня економічного розвитку і поширення інформації про інвестиційний імідж Київського регіону у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гордієнко В. П. Інвестиційний потенціал регіону як економічна категорія / В.П. Гордієнко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. - 2014. - Вип. 7(4). - С. 68-71.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Дані Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – режим доступу: www.treasure.gov.ua
4. Дані Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
5. Дані Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – режим доступу: www.minfin.gov.ua
6. Дані про інвестиційний розвиток Київської області / Портал Головного управління статистики Київської області – URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/content/p.php3?c=521&lang=1>
7. Директива № 97/78/ЄС Ради ЄС, що встановлює принципи управління організацією ветеринарних перевірок [...]: Рада Європи; Директива, Вимоги, Міжнародний документ від 18.12.1997 № 97/78/EC [Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b36
8. Дуков Д. Ф. Напрями удосконалення комплексного механізму державного регулювання інвестиціями в регіональний розвиток / Д. Ф. Дуков // Автореф. дис. ... канд. держ. упр. - Одеса, 2017. - 21 с.
9. Дяченко С. А. Удосконалення державних механізмів формування сприятливого інвестиційного клімату в контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / С. А. Дяченко, І. С. Костіна // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2016. - № 4. - С. 56-63.
10. Жук П. В. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть

поняття та питання управління / П. В. Жук, З. О. Сірик // Регіональна економіка. - 2017. - № 2. - С. 16-22.

11. Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. N 959-XII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

12. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 1 травня 1991р. N 2121-III [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

13. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ідентифікації та реєстрації тварин» від 14.08.2014 № 1648-VII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1648-18>

14. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 18.05.2017 № 2042-VIII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2042-19>

15. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. № 2404-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

16. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства в Україні» від 24 червня 2004 р. N 1877-IV [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>

17. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 березня 1991 р. N 1560-XII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

18. Закон України «Про індустриальні парки» від 21 червня 2012 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>

19. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04 липня 2002 р. N 40-

IV [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

20. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди)» від 15 березня 2001 р. N 2299-III [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2299-14>

21. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21 жовтня 2010 року № 2623-VI [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-17>

22. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 р. N 698-XII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>

23. Закон України «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження» від 17 лютого 2000 р. № 457-III [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1457-14>

24. Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10 вересня 1991 р. N1540a-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12>

25. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. N 93/96-ВР [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.

26. Зверяков М. І., та ін. Розбудова в Україні мережі агенцій регіонального розвитку: вітчизняний досвід і керівництво до дій / М. І. Зверяков, Н. В. Сментина // Бізнес Інформ, 2014. - № 6. - С. 57-63.

27. Ковальчук С. П. Організаційно-економічні механізми залучення інвестицій на регіональному рівні / С. П. Ковальчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки, 2014. - № 5. - С. 188-192.

28. Кравців В.С. Адміністративно-територіальний устрій України:

методологічні основи та практика реформування : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; наук. ред. В. С. Кравців. - Київ, 2016. - 259 с.

29. Кукош М. С. Концепція формування інвестиційного потенціалу регіону / М. С. Кукош // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2018. - Вип. 19(2). - С. 66-70

30. Левандівський О. Т. Зарубіжний досвід інвестування сільськогосподарського виробництва / О.Т. Левандівський // Економіка та держава, 2019. - № 5. - С. 49–53.

31. Новак І. М. Теоретико-методологічні засади формування категорії інвестиційний клімат / І. М. Новак // Економіка: реалії часу. - 2014. - № 1. - С. 113-118.

32. Папка О. С. Засади формування інституційного середовища інвестиційної діяльності в Україні / О. С. Папка, Р. А. Клим // Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України. Сер. «Економічна». - 2015. - № 25.7. - С. 251 - 254

33. Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серп. 2014 р. № 459 // Офіц. вісн. України. - 2014. - № 77. - Ст. 2183

34. Питання Національної інвестиційної ради : Указ Президента України від 29 серп. 2016 р. № 365/2016 // Офіц. вісн. України. - 2016. - № 69. - Ст. 23-24

35. Питання Національної інвестиційної ради: Президент України; Указ, Склад колегіального органу від 10.10.2017 № 317/2017[Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/317/2017>

36. Почерніна Н. В. Інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / Н. В. Почерніна // 36. наук. пр. Таврійського держ. агротехнол. ун-ту. Сер. «Економічні науки». - 2013. - № 1(3). - С. 192 - 199

37. Про Національну інвестиційну раду : Указ Президента України від 24 груд. 2014 р. № 950/2014 // Офіц. вісн. України. - 2015. - № 1. - Ст. 2

38. Прооптимізацію системи центральних органів виконавчої влади :

Постанова Кабінету Міністрів України від 10 верес. 2014 р. № 442 // Офіц. вісн. України. - 2014. - № 74. - Ст. 2105

39. Про утворення Офісу із залучення та підтримки інвестицій: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовт. 2016 р. № 740 // Офіц. вісн. України. - 2016. - № 85. - Ст. 27-85

40. Регламент № 854/2004 Європейського Парламенту і Ради ЄС про встановлення особливих правил організації: Регламент ЄС, Зразок, від 29.04.2004 № 854/2004[Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a67

41. Регламент № 882/2004 Європейського Парламенту і Ради Добробут тварин в галузі аквакультури ЄС: Регламент ЄС, Зразок, від 29.04.2004 № 882/2004[Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.fsvps.ru/fsvps-docs/ru/usefulinf/files/es882-2004.pdf>

42. Рейтинг простоти ведення бізнесу / Ресурс МБРР [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/ru/rankings>

43. Сілюкова С. М. Розвиток інвестиційного потенціалу регіону як об'єкт державного регулювання / С. М. Сілюкова // Публічне управління: теорія та практика. - 2013. - Вип. 1. - С. 140-146.

44. Скороход І. С. Інвестиційний потенціал як фактор розвитку регіонального ринку екологічних послуг / І. С. Скороход, Н. І. Ліповська-Маковецька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 10. - С. 194-198

45. Ткач С. М. Управління ризиками інвестиційної діяльності в регіоні: теоретичні основи та прикладні аспекти : монографія / С. М. Ткач. - Київ : ДУ Ін-т регіон. дослідж. НАН України, 2015. - 234 с.

46. Федорчак О. В. Державне управління інвестиційною діяльністю на регіональному рівні в Україні: проблеми та напрями вдосконалення / О. В. Федорчак // Актуальні проблеми державного регулювання, 2017. - №2. – С. 102-107

47. Характеристика інвестиційного паспорту Київського регіону / Сайт

Київської обласної державної адміністрації – URL:
<http://koda.gov.ua/kiivshhina/investiciyniy-klimat-oblasti/>

48. Щербатюк О. М. Дефініція «інвестиційний потенціал підприємства»: сутність та відмінності / О. М. Щербатюк // Ефективна економіка. - 2011. - № 11. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=773>

49. Щодо вдосконалення державного регулювання інвестиційною діяльністю на регіональному рівні [Електронний ресурс] // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку : Оф. сайт Національного інституту стратегічних досліджень. - Режим доступу :
<http://www.mss.gov.ua/Momtor/April/6.htm>.

50. Про схвалення проекту програми залучення інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в київській області на 2019-2021 роки [Електронний ресурс] // Портал Київської ОДА - Режим доступу :
<http://koda.gov.ua/normdoc/pro-skhhvalennya-proektu-programi-zaluch-2/>

51. Перелік обласних цільових програм Київської області: [Електронний ресурс] // Портал Київської ОДА - Режим доступу :
<https://www.kyivregioneconomy.com/monitoring-regionalnih-cilovih-prog>

52. Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року: [Електронний ресурс] // Портал Київської ОДА - Режим доступу :
<https://www.kyivregioneconomy.com/strategiya-kiyivskoyi-oblasti-2020>